

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Wrocław, dnia 25 kwietnia 2022 r.

Poz. 2294

UCHWAŁA NR XL/265/2022 RADY GMINY MIŁKOWICE

z dnia 31 marca 2022 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki Nad Zabytkami Gminy Miłkowice na lata 2022-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 559) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2021 r. poz. 710) Rada Gminy Miłkowice, uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Opieki Nad Zabytkami Gminy Miłkowice na lata 2022-2025 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Miłkowice.

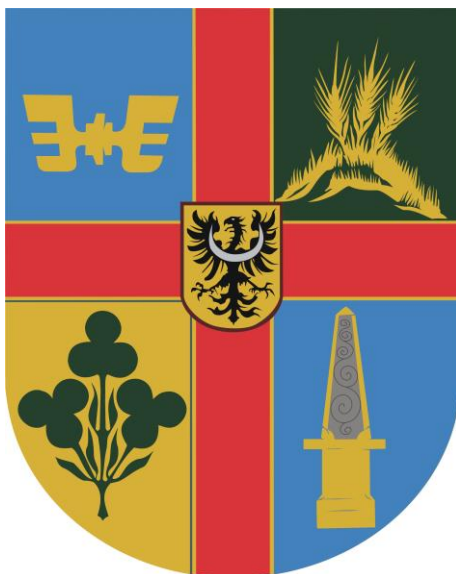
§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni po ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

Przewodniczący Rady Gminy Miłkowice:
Tadeusz Gładysz

Załącznik do uchwały Nr XL/265/2022

Rady Gminy Miłkowice

z dnia 31 marca 2022 r.

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY MIŁKOWICE NA LATA 2021-2024

Opracowanie:
arch. Emilia Dymarska
Biuro Dokumentacji Zabytków we Wrocławiu

MIŁKOWICE 2021r.

<u>I. Wstęp.</u>	<i>str.2</i>
<u>II. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami i ustawowe cele.</u>	<i>str.3</i>
<u>III. Uregulowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami.</u>	<i>str.4</i>
III.1 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 2 kwietnia 1997 r.	
III.2 Ustawa z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.	
III.3 Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.	
III.4 Ustawa z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.	
<u>IV. Organy ochrony zabytków.</u>	<i>str.12</i>
<u>V. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.</u>	<i>str. 14</i>
V.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.	<i>str. 14</i>
V.1.a Krajowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022.	
V.1.b Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020.	
V.1.c Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.	
V.1.d Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego do roku 2030.	
V.2 Założenia i cele ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w strategicznych dokumentach województwa dolnośląskiego.	<i>str.21</i>
V.2.a Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na l. 2021-2024.	
V.2.b Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2030.	
V.2.c Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.	
V.3 Założenia i cele ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w strategicznych dokumentach powiatowych.	<i>str. 26</i>
V.3.a Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Legnickiego na l. 2021-2024.	
<u>VI. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.</u>	<i>str. 29</i>
VI.1. Dokumenty programowe Gminy Miłkowice.	<i>str. 29</i>
VI.1.a Strategia Rozwoju Gminy Miłkowice.	
VI.1.b Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi. Plany Odnowy Miejscowości.	
VI.1.c Wieloletnia Prognoza Finansowa na lata 2021-2030.	
VI.1.d Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miłkowice.	
VI.1.e Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego.	
VI.1.f Uchwała Rady Gminy Miłkowice w sprawie dotacji do remontów i konserwacji obiektów zabytkowych.	
VI.2. Ochrona zabytków Gminy Miłkowice – prawne formy ochrony.	<i>str. 40</i>
VI.2.a Rejestr zabytków.	
VI.2.b System ochrony krajobrazu kulturowego w dokumentach prawa miejscowego.	
VI.2.c Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Miłkowice	
<u>VII. Charakterystyka środowiska kulturowego Gminy Miłkowice.</u>	<i>str.55</i>
<u>VIII. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego Gminy Miłkowice. Analiza szans i zagrożeń.</u>	<i>str. 58</i>
<u>IX. Założenia programowe Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miłkowice na l. 2021-2024.</u>	<i>str. 60</i>
<u>X. Instrumentarium realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miłkowice na l. 2021-2024.</u>	<i>str.64</i>
<u>XI. Zasady oceny realizacji Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miłkowice na l. 2021-2024.</u>	<i>str.65</i>
<u>XII. Finansowanie zadań z zakresu ochrony zabytków.</u>	<i>str.66</i>
<u>XIII. Monitoring Programu Opieki nad Zabytkami Miłkowice na l. 2021-2024.</u>	<i>str. 72</i>

I. WSTĘP.

Przedmiotem opracowania jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych Gminy Miłkowice, położonej na Równinie Legnickiej, między Legnicą i Chojnowem, w obrębie tzw. Bloku Przedśudeckiego.

Gmina Miłkowice jest gminą wiejską, wchodzącą w skład powiatu legnickiego, o powierzchni 86,4 km² i składającą się z 16 miejscowości: Bobrów, Dobrzejów, Głuchowice, Goślinów, Gniewomirówice, Grzymalin, Jakuszów, Jezierzany, Kochlice, Lipce, Miłkowice, Pątnówek, Rzeszotary, Siedliska, Studnica i Ulesie.

Gmina jest w równym stopniu miejscem w przestrzeni, z zabudową, przyrodą, krajobrazem kulturowym, lokalnymi tradycjami, wielowiekową historią, jak i zbiorowością mieszkańców byłych i obecnych. Będąc dysponentem zarówno wartości materialnych, jak i niematerialnych gmina ma za zadanie zachowane dziedzictwo przeszłości przechować oraz zadbać o jego stan, celem przekazania następnym pokoleniom.

Program opieki nad zabytkami Gminy Miłkowice na lata 2021-2024 jest elementem polityki samorządowej, porządkującym i ustalającym, w jakim zakresie zapisy prawa miejscowego wypełniają zapisy ustawowe, zarówno krajowe, wojewódzkie i powiatowe, określającym przy tym kierunki działań i zadań gminy w obszarze zabytków i dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego), a także przedstawiającym instrumentarium służące do ich osiągnięcia.

W *Programie* określono zadania dla władz gminy związane z ochroną dóbr kultury, przede wszystkim w stosunku do obiektów, do których Gmina Miłkowice posiada tytuł prawny

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miłkowice na lata 2021-2024 opracowano zgodnie z metodologią przyjętą w *Poradniku metodycznym* przygotowanym przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie, ob. Narodowy Instytut Dziedzictwa (Kurier Konserwatorski 2009 r. nr 3).

II. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI I WSKAZANE USTAWOWO CELE.

Gminny program opieki nad zabytkami jest dokumentem utworzonym na podstawie przepisów *Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece na zabytkami* (Dz.U. 2003 r. nr 162 poz. 1568; tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 710 z dnia 16 kwietnia 2021 r.).

Zgodnie z *Art. 87 ust. 1 Ustawy* Zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

Zgodnie z *Art. 87 ust. 2 Ustawy* główne cele programu opieki nad zabytkami to:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy w właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;

Zgodnie z *Art. 87 ust. 3 Ustawy* Rada Gminy przyjmuje *Gminny program opieki nad zabytkami*, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Zgodnie z *Art. 87 ust. 4 Ustawy* Program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Zgodnie z *Art. 87 ust. 5 Ustawy* Z realizacji programu wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

Zgodnie z *Art. 21 Ustawy* Ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzenia programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Podstawą sporządzenia *Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miłkowice na lata 2021-2024* jest opracowana w 2019 r. *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Miłkowice*, przyjęta *Zarządzeniem Nr 90/2019 Wójta Gminy Miłkowice z dnia 08 października 2019 r.* a także dokumenty strategiczne i programowe gminy, powiatu, województwa oraz krajowe.

III. UREGULOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI W POLSCE.

III.1 Konstytucja RP z dn. 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78 poz. 483, Dz.U. z 2001 r. Nr 28 poz. 319, Dz.U. z 2006 r. Nr 200 poz. 1471, Dz.U. z 2009 r. Nr 114 poz. 946).

W preambule *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej* podkreśla się istnienie po stronie narodu polskiego (tzn. wszystkich obywateli Rzeczypospolitej) obowiązku przekazania przyszłym pokoleniom wszystkiego, co cenne z ponad tysiącletniego dorobku.

Art. 5 Konstytucji stanowi, że Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Art. 6 Konstytucji stanowi, że Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju (ust. 1), oraz udziela pomocy Polakom zamieszkałym za granicą w zachowaniu ich związków z narodowym dziedzictwem kulturalnym (ust. 2).

Art. 86 Konstytucji stanowi, że każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez swoją działalność jego pogorszenie.

III.2 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece na zabytkami (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 710 z dnia 16 kwietnia 2021 r.).

Ustawa jest głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce. Określa pojęcia związane z zabytkami i ich ochroną, opieką a także kompetencje organów ochrony zabytków, administracji rządowej i samorządowej oraz formy finansowania opieki nad nimi.

Art. 3. Ustawy stanowi, że użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) zabytek - nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- 2) zabytek nieruchomy - nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
- 3) zabytek ruchomy - rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
- 4) zabytek archeologiczny - zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
- 5) instytucja kultury wyspecjalizowana w opiece nad zabytkami – instytucję kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
- 6) prace konserwatorskie - działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;

- 7) prace restauratorskie - działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części, oraz dokumentowanie tych działań;
- 8) roboty budowlane - roboty budowlane w rozumieniu przepisów *Prawa budowlanego*, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
- 9) badania konserwatorskie - działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie użytych do jego wykonania materiałów i zastosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;
- 10) badania architektoniczne - działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;
- 11) badania archeologiczne - działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;
- 12) historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny - przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;
- 13) historyczny zespół budowlany - powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;
- 14) krajobraz kulturowy - przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;
- 15) otoczenie - teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

*Art. 4. Ustawy stanowi, że **ochrona zabytków** polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:*

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

*Art. 5. Ustawy stanowi, że **opieka nad zabytkiem** sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:*

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku i jego znaczeniu dla historii i kultury.

Art. 6. 1. Ustawa stanowi, że ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

- 1) zabytki nieruchome będące, w szczególności:
 - a) krajobrazami kulturowymi,
 - b) układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi,
 - c) dziełami architektury i budownictwa,
 - d) dziełami budownictwa obronnego,
 - e) obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi,
 - f) cmentarzami,
 - g) parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni,
 - h) miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 2) zabytki ruchome będące, w szczególności:
 - a) dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej,
 - b) kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje,
 - c) numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami,
 - d) wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego,
 - e) materiałami bibliotecznymi, o których mowa w art. 5 *Ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach* (tekst jednolity: Dz. U. 2012, poz. 642 z późniejszymi zmianami),
 - f) instrumentami muzycznymi,
 - g) wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi,
 - h) przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;
- 3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności:
 - a) pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa,
 - b) cmentarzyskami,
 - c) kurhanami,
 - d) relikdami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Art. 6.2. Ustawa stanowi, że ochronie mogą podlegać nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Art. 7. Ustawy stanowi, że formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków (na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków; sposób prowadzenia rejestru określa *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego* z dnia 26 maja 2011 r., Dz.U. nr 113, poz. 661);
- 1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa (dotyczy zabytku ruchomego o szczególnej wartości dla dziedzictwa kulturowego; prowadzi minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego);
- 2) uznanie za pomnik historii (dotyczy zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury; wpisuje Prezydent RP na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego)
- 3) utworzenie parku kulturowego (*Art. 16.1.*);
- 4) ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Art. 16.1. Ustawy stanowi, że Rada Gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

Art. 17.1. Ustawy stanowi, że na terenie parku kulturowego lub jego części mogą być ustanowione zakazy i ograniczenia dotyczące:

- 1) prowadzenia robót budowlanych oraz działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej, handlowej lub usługowej;
- 2) zmiany sposobu korzystania z zabytków nieruchomych;
- 3) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną parku kulturowego, z wyjątkiem znaków drogowych i znaków związanych z ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego, z zastrzeżeniem art. 12 ust. 1;
- 3a) zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury;
- 4) składowania lub magazynowania odpadów.

Art. 18.1. Ustawy stanowi, że ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się przy sporządzaniu i aktualizacji koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województw, planów zagospodarowania przestrzennego województw, planu zagospodarowania przestrzennego, morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, analiz i studiów z zakresu zagospodarowania przestrzennego powiatu, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego albo decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Art. 18.2. Ustawy stanowi, że w koncepcji, strategiach, analizach, planach i studiach, o których mowa w ust. 1, w szczególności:

- 1) uwzględnia się krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 2) określa się rozwiązania niezbędne do zapobiegania zagrożeniom dla zabytków, zapewnienia im ochrony przy realizacji inwestycji oraz przywracania zabytków do jak najlepszego stanu;
- 3) ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu uwzględniające opiekę nad zabytkami.

Art. 19.1. Ustawy stanowi, że w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się, w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) parków kulturowych.

Art. 19.1a. Ustawy stanowi, że w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego uwzględnia się w szczególności ochronę:

- 1) zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) innych zabytków nieruchomości, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

Art. 19.1b. Ustawy stanowi, że w uchwale określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń uwzględnia się w szczególności:

- 1) ochronę zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru i ich otoczenia;
- 2) ochronę zabytków nieruchomości, innych niż wymienione w pkt 1, znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków;
- 3) wnioski i rekomendacje audytów krajobrazowych oraz plany ochrony parków krajobrazowych.

Art. 19.2. Ustawy stanowi, że w przypadku gdy gmina posiada gminny program opieki nad zabytkami, ustalenia tego programu uwzględnia się w studium i planie, o których mowa w ust. 1.

Art. 19.3. Ustawy stanowi, że w studium i planie, o których mowa w ust. 1, ustala się, w zależności od potrzeb, strefy ochrony konserwatorskiej obejmujące obszary, na których obowiązują określone ustaleniami planu ograniczenia, zakazy i nakazy, mające na celu ochronę znajdujących się na tym obszarze zabytków.

Art. 20. Ustawy stanowi, że projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego podlegają uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

Art. 21. Ustawy stanowi, że ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Art. 22.1. Ustawy stanowi, że Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

Art. 22.2. Ustawy stanowi, że Wojewódzki konserwator zabytków prowadzi wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa.

Art. 22.3. Ustawy stanowi, że włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku.

Art. 22.4. Ustawy stanowi, że Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy.

***Art. 22.5. Ustawy* stanowi, że w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:**

- 1) zabytki nieruchomości wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchomości znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchomości wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Znowelizowana *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* rozszerzyła kompetencje samorządów, dając im większe możliwości działań w sferze ochrony zabytków. M.in. obowiązujące przepisy prawa umożliwiają samorządom gminnym wyznaczenie dwóch dodatkowych form ochrony zabytków, czyli określenie ochrony poprzez zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz utworzenie parku kulturowego. Jednocześnie *Ustawa* nakłada na organy samorządowe obowiązek zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych dla ochrony dóbr kultury.

III. 3 Inne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Kwestie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami uszczegóławiają i regulują również następujące, obowiązujące akty prawne:

III. 3.1 Ustawy, m.in.:

- *Ustawa z dn. 7.07.1994 r. – Prawo budowlane* (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r., poz. 1333 z późniejszymi zmianami);
- *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r., poz. 293);
- *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska* (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r., poz. 1219);
- *Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (tekst jednolity: Dz.U. z 2018 r., poz. 1614);
- *Ustawa z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r., poz. 247);
- *Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami* (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r., poz. 1990; z późniejszymi zmianami);
- *Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (tekst jednolity: Dz.U. z 2017 r., poz. 1161, z późniejszymi zmianami);
- *Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach* (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r., poz. 1463);

- *Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych* (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r., poz. 1947);
- *Ustawa o rewitalizacji z 9 października 2015 r.* (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r., poz. 485);
- *Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r., poz. 880).

III. 3.2 Rozporządzenia, m.in.:

- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 sierpnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków* (Dz.U. z 2019 r., poz. 1721);
- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* (Dz.U.2019.1886);
- *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 kwietnia 2021 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na listę skarbów dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków* (Dz.U.2021.731);
- *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 czerwca 2010 r. w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu kultury, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Promocji Kultury* (Dz.U. z 2010 r., Nr 118, poz. 797, zmienione Dz.U. z 2016 r., poz. 2156);
- *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych* (Dz.U. z 2004, Nr 212, poz. 2153);
- *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków* (Dz.U. z 2004, Nr 30, poz. 259).

III. 3.3 Umowy międzynarodowe i konwencje ratyfikowane przez Polskę:

- *Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego wraz z Regulaminem wykonawczym do tej Konwencji oraz Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego. Haga, 14 maja 1954 r.* (Dz. U. z 1957, Nr 46, poz. 212) oraz *Drugi Protokół sporządzony w Hadze dnia 26 marca 1999 r. do Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego, podpisanej w Hadze dnia 14 maja 1954 r.* (Dz. U. z 2012 r. poz. 248)
- *Konwencja dotycząca środków zmierzających do zakazu i zapobieganiu nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury. Paryż, 17 listopada 1970 r.* (Dz. U. z 1974, Nr 20, poz. 106);

- *Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego. Paryż, 16 listopada 1972 r., przyjęta przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na XVII sesji* (Dz. U. z 1976, Nr 32, poz. 190);
- *Porozumienie o współpracy i pomocy wzajemnej w sprawie zatrzymywania i zwrotu dóbr kultury nielegalnie przewożonych przez granice państw. Płowdiw, 22 kwietnia 1986 r.* (Dz. U. z 1988, Nr 38, poz. 296);
- *Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy, Grenada 3 października 1985 r.* (Dz. U. z 2012, poz. 210);
- *Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona). La Valetta 16 stycznia 1992 r.* (Dz. U. z 1996, Nr 120, poz. 564);
- *Europejska Konwencja Krajobrazowa. Florencja 20 października 2000 r.* (Dz. U. z 2006, Nr 14, poz. 98);
- *Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Paryż, 17 października 2003 r.* (Dz. U. z 2011, Nr 172, poz. 1018);
- *Konwencja UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodnych form wyrazu kulturowego. Paryż, 20 października 2005 r.* (Dz. U. z 2007, Nr 215, poz. 1585);

III. 3.4 Zasady ochrony zabytków znajdujących się w zbiorach muzealnych i w bibliotekach zostały określone w:

- *Ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach* (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r. poz. 972, z późniejszymi zmianami);
- *Ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach* (Dz.U. z 2012 r. poz. 642, z późniejszymi zmianami).

III. 3.5 Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

- *Ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach* (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r., poz. 164).

III.4 Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz.U. z 2020 r. poz. 713, 1378).

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym obowiązkiem samorządów.

Art. 7 ust.1 pkt. 9 Ustawy określa zadania własne gminy, jako jednostki samorządu terytorialnego: „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Dla gminy instrumentami realizacji interesu publicznego są m.in. dokumenty strategiczne i programowe, w tym sporządzane i uchwalane plany zagospodarowania przestrzennego, program opieki nad zabytkami oraz działania właścicielskie wobec zabytków stanowiących własność gminy i jej jednostek.

IV. ORGANY OCHRONY ZABYTEKÓW.

Art. 89 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że organami ochrony zabytków są:

- 1) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- 2) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków.

Art. 90 [Zadania Generalnego Konserwatora Zabytków] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że:

- 1) Generalny Konserwator Zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.
- 2) Do zadań wykonywanych przez Generalnego Konserwatora Zabytków należy, w szczególności:
 - a) opracowywanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - b) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz z koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju;
 - c) podejmowanie działań związanych z wspieraniem rozwoju regionalnego i realizacją kontraktów wojewódzkich w sprawach opieki nad zabytkami;
 - d) prowadzenie krajowej ewidencji zabytków i krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem;
 - e) wydawanie decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz przepisach odrębnych;
 - f) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania oraz stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - g) sprawowanie nadzoru nad działalnością wojewódzkich konserwatorów zabytków;
 - koordynowanie działalności wojewódzkich konserwatorów zabytków;
 - kontrolowanie działalności wojewódzkich konserwatorów zabytków na zasadach określonych w *Ustawie z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej* (Dz.U. poz. 1092 oraz z 2019 poz.730);
 - h) promowanie badań naukowych w zakresie konserwacji zabytków;
 - i) organizowanie szkoleń dla służb konserwatorskich;
 - j) organizowanie konkursów promujących opiekę nad zabytkami, w tym przyznawanie wyróżnień, nagród pieniężnych lub rzeczowych;
 - k) opiniowanie wniosków o nadanie odznaki "Za opiekę nad zabytkami";
 - l) współpraca z organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków;
 - m) organizowanie szkoleń w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
 - n) podejmowanie działań dotyczących troski o zabytki związane z historią Polski, pozostające poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 91.4 [Wojewódzki Konserwator Zabytków] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że do zadań wykonywanych przez wojewódzkiego konserwatora zabytków należy w szczególności:

- a) realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- b) sporządzanie, w ramach przyznanych środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- c) prowadzenie rejestru i wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie;
- d) wydawanie, zgodnie z właściwością, decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych;
- e) sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robot budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych;
- f) organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- g) opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów;
- h) upowszechnianie wiedzy o zabytkach;
- i) współpraca w sprawach ochrony zabytków z innymi organami administracji publicznej i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, o których mowa w art. 3 ust. 2 i 3 *Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 60 i 573).

Art. 97 [Rada Ochrony Zabytków] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że:

- 1) Przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego działa Rada Ochrony Zabytków jako organ opiniodawczo-doradczy w sprawach realizacji polityki Rady Ministrów w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Art. 98 [Główna Komisja Konserwatorska] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że:

- 1) Przy Generalnym Konserwatorze Zabytków działa Główna Komisja Konserwatorska jako organ opiniodawczy do spraw działań konserwatorskich podejmowanych przy zabytkach.

Art. 99 [Wojewódzka Rada Ochrony Zabytków] Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami stanowi, że:

- 1) Przy Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków działa Wojewódzka Rada Ochrony Zabytków jako organ opiniodawczy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

V. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

V.1 Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

V.1.a Krajowy Program Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019–2022 został wykonany zgodnie z obowiązkiem ustawowym, zawartym w *Art. 84 i Art. 85 ust.1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 710 z dnia 16 kwietnia 2021 r.); opracowanie programu przez Generalnego Konserwatora Zabytków wynika z *Art. 90 ust.2 pkt 1 ww. Ustawy*.

Program został przyjęty Uchwałą Rady Ministrów Nr 82 z dnia 13 sierpnia 2019 r. (Monitor Polski z dnia 11 września 2019 r. poz. 808).

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019–2022 jest głównym dokumentem strategicznym określającym cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także środki służące do realizacji wyznaczonych celów.

W budżecie państwa, w dziale kultura i ochrona dziedzictwa na lata 2019-2022 zapisano: 25 617 089,00 zł.

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019–2022 wpisany jest w system dokumentów planistycznych państwa oraz dokumentów związanych z integracją z Unią Europejską, tj. *Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* (Komunikat Komisji COM/2010/2020 końcowy).

W *Krajowym Programie Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2019–2022* przedstawiono wyniki ewaluacji *Programu z lat 2014-2017*, które stały się podstawą prac nad kolejnym programem. Jej podsumowanie stanowi *Sprawozdanie końcowe z oceny realizacji wybranych elementów Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2014–2017 (wg stanu na dzień 30.06.2017 r.)* udostępnione na stronie Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu: (<https://www.gov.pl/web/kulturaisport>)

Podstawy instytucjonalno-prawne powstania *Programu 2019–2022* to m.in. zmiany wprowadzone *Ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2017 r. poz. 1595), która weszła w życie z dniem 9 września 2017 r., polegające przede wszystkim na:

- wprowadzeniu instytucji ochrony tymczasowej od momentu wszczęcia postępowania o wpis do rejestru zabytków;
- utworzeniu Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków (NFOZ), finansowanego z kar administracyjnych za czyny, które dotychczas były wykroczeniami, a obecnie są administracyjnymi karami pieniężnymi;

- wprowadzeniu możliwości finansowania przez jednostki samorządu terytorialnego prac konserwatorskich i robót budowlanych przy zabytkach ujętych w gminnej ewidencji zabytków, a nie, jak dotychczas, jedynie przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków.

Biorąc pod uwagę wnioski z realizacji i ewaluacji *Programu 2014–2017*, oraz zmianę systemu ochrony zabytków wprowadzoną *Ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* oraz niektórych innych ustaw, określono Cel główny Programu 2019–2022:

„Stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami”,

któremu przyporządkowano 3 cele szczegółowe oraz kierunki działania i zadania:

1. Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego.

1.1. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym:

- szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym, w tym pracowników merytorycznych, z uwzględnieniem zagadnień z zakresu planowania przestrzennego i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami;
- budowanie zasobu wiedzy o ochronie dziedzictwa kulturowego na poziomie lokalnym, regionalnym i centralnym;
- merytoryczne wsparcie procesu planowania i rewitalizacji w gminach;
- konkurs Generalnego Konserwatora Zabytków nagradzający gminy za modelowe wdrażanie programów opieki nad zabytkami.

1.2. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym:

- wspieranie rozwijania kompetencji zawodowych przez pracowników służb konserwatorskich;
- ewaluacja stosowanych standardów i metod konserwatorskich;
- wsparcie działań dokumentacyjnych zasobu zabytkowego;
- powołanie Centrum Architektury Drewnianej.

2. Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami.

2.1. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami:

- upowszechnianie standardów i metod konserwatorskich dla wybranych zasobów zabytkowych (wybór zasobów, wypracowanie zaleceń dla opiekunów zasobu zabytkowego dotyczących metod konserwacji, adaptacji, dokumentacji i badań, upowszechnianie przez bazę wiedzy).

2.2. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego:

- podniesienie bezpieczeństwa zabytków ruchomych przez sprzyjanie intensyfikacji współpracy z opiekunami zabytków przez właściwe służby i instytucje.

3. Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego.

3.1. Upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego i jego wartości:

- kampania społeczno-edukacyjna w mediach, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami i dostępności do zabytków dla osób z niepełnosprawnościami;
- tworzenie narzędzi edukacyjnych dla szkół i instytucji kultury, z uwzględnieniem aspektu profilaktyki w dziedzinie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

3.2. Tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami:

- program dotacyjny dla organizacji pozarządowych w zakresie popularyzowania i upowszechniania wiedzy o dziedzictwie kulturowym, budowania świadomości lokalnej, a także włączania społeczeństwa w opiekę nad zasobem dziedzictwa kulturowego.

Dla jednostek samorządu terytorialnego istotne są zadania związane ze wspieraniem i budowaniem świadomości społecznej funkcji dziedzictwa kulturowego, jako podstawy kształtowania się tożsamości zarówno narodowej, jak i społeczności lokalnych (m.in. dokumentowanie i promowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz podjęcie współpracy z lokalnymi stacjami radiowymi, telewizyjnymi, prasą w celu informacji i uświadomienia lokalnych społeczności o posiadanym dziedzictwie kulturowym) a także zadania związane z promocją dziedzictwa za pośrednictwem portalu informacyjnego (m.in. zamieszczenie informacji o zabytkach, z uwzględnieniem historii, walorów krajobrazowych itp., udostępnienie danych na innych urządzeniach mobilnych umożliwiających planowanie turystyki, co byłoby zachętą do zapoznania się z informacjami lub uzupełnieniem wiedzy o posiadanym zasobie dziedzictwa a przez to kształtowało tożsamość lokalną). Równie ważnym zadaniem jest zwiększenie dostępu do zasobów dziedzictwa i ułatwienie jego odbioru, m.in. opracowanie materiałów edukacyjnych w zakresie ochrony dziedzictwa dla szkół; opracowanie programu „*Wolontariat dla dziedzictwa*” celem zaangażowania lokalnej społeczności w proces aktywnego poznania i właściwego zachowania zabytków, ich kontekstu historycznego, społecznego oraz udział i koordynowanie *Europejskich Dni Dziedzictwa*.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłosił hasło kolejnej edycji *Europejskich Dni Dziedzictwa 2021*: „*Smaki Dziedzictwa*”, które odbędą się w terminach: 11-12 i 18-19 września 2021.

Doskonałym przykładem bogactwa kulturowego są tradycje kulinarne, które odgrywały niebagatelną rolę w pielęgnowaniu obyczajów, tworzeniu wspólnoty rodzin i przyjaciół biesiadujących ze sobą. „*Smaki Dziedzictwa*” zachęcają do poznawania tradycyjnych produktów regionalnych, przepisów, które królowały na polskich stołach oraz zabytków przetwórstwa spożywczego i dziedzictwa kulinarnego. Tegoroczna edycja EDD koncentruje się nie tylko na materialnych tradycjach rzemieślniczych (takich jak cukiernie, piekarnie, fabryki cukierków), ale również niematerialnych (staropolskich przepisach, tradycjach).

Europejskie Dni Dziedzictwa są dofinansowywane ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach *Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2022*.

V.1.b *Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020*.

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013 (dokument przyjęty przez Radę Ministrów 21 września 2004 r.) oraz *Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020* (dokument opracowany przez MKiDzN w 2005 r.) stworzyły ramy dla mecenatu państwa w sferze kultury, a przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturowej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych oraz dla wspólnoty Polski z Unią Europejską.

Strategia została opracowana centralnie dla obszaru całej Polski, określając spójne działania horyzontalne realizowane w regionach.

Misją Strategii, określoną w ww. dokumentach jest:

„Zrównoważony rozwój kultury, jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami, określającej całość historycznego i cywilizacyjnego dorobku Polski, wartości warunkującej tożsamość narodową i zapewniającej ciągłość tradycji i rozwój regionów”.

Celem strategicznym Strategii jest:

„Zrównoważenie rozwoju kultury w regionach.”

Wyznaczono 12 celów uzupełniających *Strategii*, z których **Cel 4 – Zachowanie dziedzictwa i aktywna ochrona zabytków** odnosi się do dziedzictwa kulturowego.

Instrumentami realizacji *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020* są:

- Inicjatywa ustawodawcza
- Narodowe Programy Kultury, określające pięć obszarów priorytetowych:
 1. Czytelnictwo i sektor książki NPK – *Promocja czytelnictwa i rozwój sektora książki*
 2. **Dziedzictwo kulturowe NPK – Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego**
 3. Instytucje artystyczne i promocja twórczości NPK – *Rozwój instytucji artystycznych*
 4. Szkolnictwo artystyczne i promocja młodych twórców – *NPK – Wspierania debiutów i rozwoju szkół artystycznych*
 5. Sztuka współczesna NPK – *Znaki Czasu*.
- Programy operacyjne określające szczegółowo system realizacji *Strategii* w obszarze finansowania działalności kulturalnej ze środków Ministra Kultury.
- Wieloletnie programy inwestycyjne.
- Inne dokumenty strategiczne, odnoszące się do kultury.

Za realizację celów odpowiedzialne są programy operacyjne.

W 2021 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłosił m.in. następujące programy:

- a) z zakresu dziedzictwa kulturowego m.in.:
- ochrona zabytków (celem programu jest zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne)
<https://www.gov.pl/web/kulturasport/ochrona-zabytkow3>
 - ochrona zabytków archeologicznych (celem programu jest ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących rozpoznanie i dokumentację zasobów dziedzictwa archeologicznego oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych)
<https://www.gov.pl/web/kulturasport/ochrona-zabytkow-archeologicznych3>
 - edukacja kulturalna (celem programu jest wspieranie zadań z zakresu edukacji kulturalnej, ważnych dla rozwoju kapitału społecznego)
<https://www.gov.pl/web/kulturasport/edukacja-kulturalna3>

- groby i cmentarze wojenne w kraju (celem programu jest wspieranie opieki nad grobami i cmentarzami wojennymi na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, stanowiącymi materialne świadectwo kluczowych wydarzeń z historii Polski związanych z walką i męczeństwem, a także wspieranie prowadzenia działań naukowych upowszechniających wiedzę na temat tych wydarzeń)

<https://www.gov.pl/web/kulturasport/groby-i-cmentarze-wojenne-w-kraju2>

- kultura ludowa i tradycyjna (celem programu jest wspieranie zjawisk związanych ze spuścizną kultur tradycyjnych, transformacjami: przekształceniami i przemianami poszczególnych elementów oraz współczesnymi kontekstami ich występowania)

<https://www.gov.pl/web/kulturasport/kultura-ludowa-i-tradycyjna3>

- miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju (celem programu jest wspieranie samorządów w zapewnianiu stabilnej opieki nad najważniejszymi miejscami pamięci, stanowiącymi materialne świadectwo wydarzeń kluczowych dla narodowej tożsamości)

<https://www.gov.pl/web/kulturasport/miejsca-pamieci-i-trwale-upamietnienia-w-kraju2>

b) programy infrastrukturalne, m.in.:

- infrastruktura domów kultury (celem programu jest stworzenie optymalnych warunków dla prowadzenia działalności kulturalnej, poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury instytucji kultury, a także innych podmiotów działających w tym obszarze)

<https://www.gov.pl/web/kulturasport/infrastruktura-kultury3>

c) inne programy, m.in.:

- kultura cyfrowa (celem programu jest udostępnianie i umożliwianie ponownego wykorzystywania zasobów cyfrowych do celów popularyzacyjnych, edukacyjnych i naukowych, uwzględniające opracowanie i digitalizację zasobów dziedzictwa kulturowego)

<https://www.gov.pl/web/kulturasport/kultura-cyfrowa3>

Rada Ministrów dnia 6 września 2005 r. przyjęła dodatkowy dokument strategiczny *Sektorowy Program Operacyjny: Rozwój kultury i zachowanie dziedzictwa kulturowego*, w którym określono priorytety, kierunki i wysokości środków przeznaczonych na realizację zadań infrastrukturalnych z zakresu kultury i szkolnictwa artystycznego o charakterze ponadregionalnym, które będą uruchamiane z udziałem środków strukturalnych. Program jest uzupełnieniem działań z zakresu kultury realizowanych w ramach programów regionalnych i komplementarny z działaniami z zakresu kultury realizowanymi w innych programach sektorowych.

W programie określono dwa priorytety:

1. Aktywne zarządzanie zasobem stanowiącym materialne dziedzictwo kulturowe.
2. Edukacja i administracja na rzecz ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego.

Zadania:

- rewaloryzacja i adaptacja zabytków oraz obiektów przemysłowych, powojennych na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, rekreacyjne a także na inne cele społeczne;
- zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości (np. tworzenie regionalnych i narodowych produktów turystycznych);
- zabezpieczenie zabytków, muzealiów i archiwaliów przed skutkami klęsk żywiołowych, kradzieżami i nielegalnym wywozem za granicę;

- budowę i rozbudowę sieci informatycznych w celu promocji potencjału kulturowego regionów;
- inwentaryzację i digitalizację zabytków dziedzictwa nieruchomego i ruchomego oraz jego promocję;
- organizacja imprez o międzynarodowym charakterze;
- tworzenie warunków dla rozwoju i ochrony dziedzictwa kultury ludowej;
- zachowanie i ochrona krajobrazu kulturowego wsi.

Uznanie sfery dziedzictwa kulturowego za podstawę rozwoju i upowszechniania kultury, a także za potencjał regionów, służy wzrostowi konkurencyjności regionów dla turystów, inwestorów, jak i dla mieszkańców, zwiększając warunki dostępu do uczestnictwa w różnych przejawach i aktywnościach kultury.

V.1.c Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (dokument przyjęty przez Radę Ministrów Uchwałą Nr 239 dnia 13 grudnia 2011 r., M.P. poz. 252 z dnia 27 kwietnia 2012 r.) jest strategicznym dokumentem dotyczącym planowania i zagospodarowania przestrzennego kraju. Jest także częścią nowego systemu zarządzania rozwojem Polski, a wraz z długo- i średniookresową *Strategią Rozwoju Kraju* oraz z dziewięcioma strategiami zintegrowanymi stanowi spójną wizję rozwoju.

Przedstawionym celem strategicznym jest:

„Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie”.

Osiąganie tego celu musi się odbywać z zachowaniem spójności przyrodniczo-kulturowej służącej realizacji konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze w ściśle ze sobą powiązanych i wzajemnie się dopełniających sześciu obszarach tematycznych, w tym Obszar 4 – poszanowanie środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych.

W ramach 4 Obszaru, *Koncepcja* przyjmuje zasadę gospodarowania krajobrazem zgodnie z zapisami *Europejskiej Konwencji Krajobrazowej (EKK)*, którą Polska ratyfikowała w 2004 r.

Wdrożenie *EKK* obejmowało trzy poziomy działań: rozpoznanie zasobów, gospodarowanie nimi i edukację wspomagającą. Wszystkie muszą być ściśle powiązane z konstytucyjnym wymogiem dbałości o przestrzeganie zasad zrównoważonego rozwoju oraz dotyczyć obszarów lądowych i morskich – szczególnie w odniesieniu do ochrony widoku.

V.1.d *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030.*

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 (dokument przyjęty przez Radę Ministrów Uchwałą Nr 155 dnia 27 października 2020 r.; M.P.2020 poz.1060).

SRKS stanowi kontynuację i aktualizację przyjętej Uchwałą nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 r. *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020* (M.P.2013 poz. 378).

SRKS jest jednym z instrumentów realizacji przyjętej Uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 – z perspektywą do 2030 r.* (M.P. 2017 poz. 260) oraz jedną z dziewięciu horyzontalnych zintegrowanych strategii rozwoju.

Jako Cel główny wskazano:

„Wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków”.

Realizacja tego celu odbywa się przez wdrażanie kierunków interwencji zaplanowanych do realizacji w trzech zasadniczych obszarach:

- obszar 1: Współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie,
- obszar 2: Kultura – tożsamość i postawy obywatelskie,
- obszar 3: Kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

Cel główny SRKS realizowany będzie przez trzy cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1. Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne.

Cel szczegółowy 2. Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich.

Cel szczegółowy 3. Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

W ramach celu szczegółowego **2 SRKS** wyróżniono następujące priorytety:

- 2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,
- 2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury,
- 2.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury,
- 2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę,
- 2.5. Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

Walory i potencjał tkwiący w dziedzictwie kulturowym są postrzegane w *Strategii* jako „kluczowy element potencjału kulturowego”, a tym samym jedna z „szans rozwojowych dla całego społeczeństwa”. W *Strategii* podnosi się także kwestię znaczenia zaangażowania społeczności lokalnych w opiekę nad zabytkami i ich ochronę i równoległe – wzmocnienie poczucia tożsamości oraz więzi lokalnych składających się na kapitał społeczny.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miłkowice na lata 2021-2024 jest zgodny z przyjętymi strategicznymi celami polityki państwa w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami.

V.2 Założenia i cele ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w strategicznych dokumentach województwa dolnośląskiego.

V.2.a Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2021-2024.

https://irt.wroc.pl/strona-460-program_ochrony_zabytkow.html

(Opracowanie wojewódzkiego programu opieki nad zabytkami na lata 2021-2024 zostało powierzone Instytutowi Rozwoju Terytorialnego na mocy Uchwały nr 2944/VI/20 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 5 listopada 2020 r. W ramach prowadzonych prac zostały określone założenia do PO nZ na lata 2021-2024, który stanowi kontynuację programu na l. 2016-2020.).

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2016-2020 (przyjęty przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego Uchwałą nr XXIII/687/16 w dn. 28 czerwca 2016 r. i ogłoszony w Dz.U. Województwa Dolnośląskiego, Poz. 3706 z dn. 22 lipca 2016 r.) był dokumentem określającym politykę Samorządu Województwa Dolnośląskiego w sferze opieki nad zabytkami, dotyczącym realizacji zadań związanych ze sprawowaniem opieki nad dziedzictwem kulturowym i racjonalnego wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego województwa dolnośląskiego.

Program skierowany był do wydziałów i jednostek organizacyjnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego realizujących zadania w sferze ochrony i opieki nad zabytkami, a także do instytucji i podmiotów, których działalność obejmuje ochronę dziedzictwa kulturowego, jednostek samorządu terytorialnego, obecnych i potencjalnych właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych oraz zainteresowanych ochroną i opieką nad zabytkami.

Prace nad Programem Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2021-2024 zostały zakończone i obecnie projekt programu został przekazany Sejmikowi Województwa Dolnośląskiego.

Przyjęcie dokumentu planowane jest na sesji Sejmiku w dniu 24 czerwca 2021 r.

Prezentowany w Programie układ zamierzeń w sferze opieki nad zabytkami tworzą: wizja, cel strategiczny, cele operacyjne, priorytety i działania.

Przyjęta w Programie Wizja rozwoju:

„Wielokulturowe dziedzictwo Dolnego Śląska stanowi fundament nowoczesnego i otwartego regionu europejskiego”

wpisuje się w europejską politykę kulturalną. Utrzymanie tożsamości i autentyczności kulturowego regionów europejskich stanowi jeden z ważniejszych czynników rozwojowych zgodnie z zapisami *Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską* (Dz. Urz. UE 2006 C 321/E).

Za Cel strategiczny uznano:

„Zachowanie i zrównoważone wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla wzmacniania tożsamości Dolnego Śląska”.

Zgodnie z tym założeniem, dziedzictwo kulturowe jest zasobem umożliwiającym budowanie i utrwalanie wspólnej tożsamości mieszkańców regionu. Stanowi zarówno przedmiot ochrony, jak i znaczący potencjał, który może i powinien być wykorzystywany w rozwoju społecznym i gospodarczym województwa.

Cele operacyjne, podporządkowane celowi strategicznemu, dotyczą dwóch obszarów działań:

Cel operacyjny 1: Zintegrowane zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego obejmuje działania mające na celu poprawę stanu zachowania obiektów zabytkowych, w szczególności poprzez wspieranie zintegrowanych aktywności wielu podmiotów zaangażowanych w zarządzanie i opiekę nad nimi.

Priorytet 1: Wsparcie działań związanych z dokumentowaniem zabytków.

Priorytet 2: Wsparcie finansowe działań związanych z ratowaniem i użytkowaniem zabytków.

Priorytet 3: Budowanie i wzmacnianie współpracy podmiotów zaangażowanych w ochronę dziedzictwa kulturowego.

Cel operacyjny 2: Wzmacnianie tożsamości i marki regionu poprzez zasoby dziedzictwa kulturowego obejmuje działania wzmacniające poczucie tożsamości mieszkańców regionu Dolnego Śląska i ich zaangażowania w opiekę nad zabytkami, a także promocję dziedzictwa kulturowego jako integralnej części marki regionu.

Priorytet 1: Kształtowanie tożsamości regionalnej poprzez działania edukacyjne i promocyjne.

Priorytet 2: Wzmocnienie zaangażowania społecznego w zakresie opieki nad zabytkami.

Priorytet 3: Wzmacnianie marki regionu w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego.

Działania wskazane do realizacji w *Programie* dotyczą poprawy skuteczności ochrony i stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, systematycznego wzmacniania i utrwalania tożsamości Dolnoślązaków oraz budowania wiedzy o zabytkach i efektywnego zarządzania tymi zasobami.

Za wdrażanie *Programu Opieki nad Zabytkami Województwa Dolnośląskiego na lata 2021-2024* odpowiedzialne są wydziały UMWD i jednostki podlegające Marszałkowi Województwa Dolnośląskiego.

V.2.b *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020.*

Plan Wykonawczy Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 r. – aktualizacja (przyjęta Uchwałą Nr XXXII/932/13 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 28 lutego 2013 r.) jest dokumentem strategicznym, określającym główne kierunki rozwoju województwa i działania samorządu wojewódzkiego, wśród których uwzględniono zachowanie wartości środowiska kulturowego a także utrzymanie i kształtowanie ładu przestrzennego.

Plan Wykonawczy Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (przyjęty Uchwałą Nr 6146/V/18 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 31 października 2018 r.).

Zmiana Planu Wykonawczego Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (przyjęty Uchwałą Nr 2978/VI/20 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 12 listopada 2020 r.).

Plan Wykonawczy Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 jest dokumentem strategicznym, wytyczającym cele, zadania oraz stymulującym rozwoju województwa.

W *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030* zdefiniowano Wizję rozwoju regionu:

Wizja – „Dolny Śląsk 2030:

- regionem równomiernego rozwoju – regionem bez istotnych społecznych i gospodarczych dysproporcji, regionem wewnątrznie spójnym, regionem wyrównanych rozwojowych szans,
- regionem przyjaznym dla mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów i kuracjuszy, atrakcyjnym miejscem do życia, pracy, nauki i rekreacji,
- regionem nowoczesnym z kreatywną i innowacyjną regionalną społecznością oraz rozwiniętą sferą naukową i badawczo-rozwojową,
- regionem konkurencyjnym w scenerii krajowej i europejskiej z Wrocławiem jako silną metropolią oraz ośrodkami regionalnymi o znaczących przewagach konkurencyjnych”.

Osiągnięcie *Wizji* wiąże się z aktywnością wszystkich grup regionalnych interesariuszy, w tym terytorialnych społeczności i władz samorządowych. Tej aktywności towarzyszyć będzie *Misja*.

Misję Dolnego Śląska ukierunkowaną na 2030 r. określono, jako:

„Otwarcie na siebie – otwarcie na świat”.

Ta otwartość postrzegana jest poprzez:

- wyrównywanie szans rozwojowych,
- wzrost aktywności mieszkańców regionu,
- wieloaspektową (społeczna, gospodarcza, przestrzenna) integrację,
- partycypacyjne zarządzanie regionem.

Założono w *Strategii* Cel nadrzędny, określony jako:

„Harmonijny rozwój regionu i wysoka jakość życia dolnośląskiej społeczności”.

realizowany poprzez cele strategiczne, wśród których wymieniono m.in.:

Cel 4: Odpowiednie wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.

Konkretyzacją celów strategicznych są cele operacyjne (priorytety) oraz przyporządkowane im przedsięwzięcia strategiczne – grupy zadań strategicznych, wśród których:

Priorytet 4.5: Ochrona obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego.

z zadaniami strategicznymi:

- 4.5.1 Wsparcie przedsięwzięć służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego w regionie.
- 4.5.2 Wsparcie i udostępnianie zintegrowanych działań służących ochronie dziedzictwa kulturowego i jego promocji.
- 4.5.3 Wspieranie zagospodarowania i udostępnianie na cele turystyki lub kultury najważniejszych obiektów zabytkowych oraz miejsc historycznych o znaczeniu ponadregionalnym.

Podmiotem odpowiedzialnym za proces wdrażania *SRWD 2030* jest Zarząd Województwa Dolnośląskiego. Zadanie to będzie realizowane przez jednostkę pomocniczą Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego (UMWD), wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne oraz spółki prawa handlowego z udziałem samorządu województwa.

Zarząd Województwa Dolnośląskiego będzie współpracował z pozostałymi podmiotami, które w sposób samodzielny i niezależny realizują działania mające istotny wpływ na rozwój regionu. Do tych podmiotów należą w szczególności lokalne jednostki samorządu terytorialnego, podmioty administracji rządowej (zarówno terenowej, jak i centralnej), uczelnie wyższe, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe.

V.2.c Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego przyjęty Uchwałą Nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r., (opublikowany w Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego z dnia 30 czerwca 2020 r. poz. 4036).

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego jest dokumentem określającym politykę zagospodarowania przestrzennego samorządu województwa. Punktem wyjścia do sformułowania tej polityki jest wizja zagospodarowania przestrzennego, stanowiąca jednocześnie cel główny, czyli stan, do którego Samorząd Województwa Dolnośląskiego będzie dążył traktując przestrzeń, jako wspólne dobro.

Wizja zagospodarowania przestrzennego:

„Dolny Śląsk 2030: Różne obszary – jeden region, różne potencjały – spójny rozwój”.

Wizja zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego jest spójna z wizją przyjętą w *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030*. i podporządkowana realizacji celu nadrzędnego: „Harmonijny rozwój regionu i wysoka jakość życia dolnośląskiej społeczności”. Jednocześnie wizja ta uwzględnia ustalenia *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, określające wizję zagospodarowania przestrzennego Polski opartą na pięciu pożądanym cechach polskiej przestrzeni: konkurencyjności i innowacyjności, spójności wewnętrznej, bogactwie i różnorodności biologicznej, bezpieczeństwie oraz ładzie przestrzennym.

Osiągnięciu *Wizji* zagospodarowania przestrzennego województwa, określającej Dolny Śląsk 2030 jako jeden region rozwijający się w sposób spójny ale złożony z różnych obszarów o odmiennych potencjałach, podporządkowana jest realizacja czterech celów polityki zagospodarowania przestrzennego samorządu województwa.

W obszarze ochrony i odnowy zasobów dziedzictwa kulturowego, z uwzględnieniem ochrony zasobów przyrodniczo-krajobrazowych określono:

Cel 2: Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu.

Wytyczono w nim trzy kierunki działań:

Kierunek 1: - Stworzenie spójnego regionalnego systemu ochrony przyrody, funkcjonującego w ramach struktur krajowych i europejskich.

Postulaty kierowane do gmin:

1. Uwzględnianie w polityce przestrzennej gminy konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju (w tym zapisów zawartych w obowiązujących planach ochrony obszarów chronionych).
2. Ograniczenie lokalizowania elementów i obiektów infrastruktury technicznej w miejscach eksponowanych widokowo, ochrona i zagospodarowanie punktów widokowych, ochrona i kształtowanie ciągów i osi widokowych.
3. Uwzględnianie studiów i ocen zmian krajobrazu w pracach nad lokalnymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Kierunek 2: - Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.

Postulaty kierowane do gmin:

- 2.1. Uwzględnianie założeń „Programu opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego” w gminnych programach opieki nad zabytkami w celu skoordynowania działań w sferze ochrony zabytków.
- 2.2. Wskazywanie w dokumentach planistycznych obiektów i obszarów, które powinny uzyskać ustawową formę ochrony zabytków (wpis do rejestru zabytków lub ujęcie w wojewódzkiej ewidencji zabytków).
- 2.3. Realizacja regionalnych szlaków turystycznych oraz powiązanie ich z zasobami przyrodniczymi i kulturowymi gmin z wykorzystaniem systemów lokalnych szlaków turystycznych.
- 2.4. Realizacja funkcji turystycznych w ramach rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Kierunek 3: - Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska.

Wskazano działania służące ochronie i racjonalnemu wykorzystaniu zasobów środowiska w odniesieniu do zasobów złóż kopalin, gleb i zbiorników wód podziemnych.

Na obszarze Gminy Miłkowice, w jej pn.-wsch. części znajduje się fragment wyznaczonego obszaru lądowego korytarza ekologicznego o znaczeniu międzynarodowym (głównym) – *PLH 020052 Natura 2000*.

Nie wytypowano zabytkowych zespołów do objęcia ochroną poprzez utworzenie parków kulturowych.

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego*, biorąc pod uwagę uwarunkowania rozwoju województwa, a także główne obszary problemowe, wyznaczono obszary funkcjonalne, w tym Legnicko-Głogowski Obszar Funkcjonalny, w stosunku do których powinno nastąpić wypracowanie wspólnych, zintegrowanych działań skierowanych na osiągnięcie spójności przestrzennej województwa.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miłkowice na lata 2021-2024 jest zgodny z wyznaczonymi i przyjętymi celami i kierunkami polityki przestrzennej oraz ochrony zasobów dziedzictwa kulturowego województwa dolnośląskiego.

V.3 Założenia i cele ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w strategicznych dokumentach powiatowych.

Program opieki nad zabytkami Powiatu Legnickiego na lata 2021-2024 przyjęty Uchwałą Nr XXIII/147/2021 Rady Powiatu z dnia 28 stycznia 2021 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. 2021.606).

Program opieki nad zabytkami Powiatu Legnickiego na lata 2021-2024, jest kontynuacją *Programu opieki nad zabytkami Powiatu Legnickiego na lata 2017-2020* przyjętego Uchwałą Nr XXII/129/2017 Rady Powiatu z dnia 9 lutego 2017 r. (Dz. Urz. Woj. Dol. 2017.835).

Program opieki nad zabytkami Powiatu Legnickiego na lata 2021-2024 jest zgodny z innymi dokumentami powiatowymi o charakterze strategicznym, w tym:

1. *Strategią Rozwoju Powiatu Legnickiego na lata 2002-2017* przyjętą Uchwałą Nr XXXIV/78/2002 Rady Powiatu Legnickiego z dnia 27 czerwca 2002 roku. (wskazano na konieczność ochrony dziedzictwa kulturowego, zarówno zabytków nieruchomych, stanowisk archeologicznych, stanowiących świadectwo historii regionu, jak i uzupełnienie walorów przyrodniczych).
2. *Programem ochrony środowiska dla Powiatu Legnickiego na lata 2018-2021 z perspektywą na lata 2022-2025* przyjętego Uchwałą Nr XXXV/198/2018 Rady Powiatu Legnickiego z dnia 17 maja 2018 r. (wyznaczono kierunki działań, cele i priorytety, których realizacja doprowadzi do poprawy stanu środowiska powiatu, efektywnego zarządzania środowiskiem oraz zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań prawa Unii Europejskiej; wskazano także, że obiekty i obszary objęte ochroną należy traktować jako elementy promocji turystyczno-edukacyjnej, zarówno w kontekście kierunków rozwoju powiatu jak i preferowanych w tym zakresie obszarów).

Program opieki nad zabytkami Powiatu Legnickiego na lata 2021-2024 opracowano celem realizacji zadań wynikających z ustaw, w którym określono obowiązki władz powiatu związane z ochroną dóbr kultury, przede wszystkim w stosunku do obiektów, do których powiat legnicki posiada tytuł prawny

a także zarysowano ogólną politykę powiatu legnickiego w dziedzinie opieki nad zabytkami, nie naruszając kompetencji gmin i praw właścicieli.

Na obszarze Gminy Miłkowice brak obiektów zabytkowych, będących własnością samorządu powiatu legnickiego, do którego posiada on tytuł prawny.

Program opieki nad zabytkami Powiatu Legnickiego na lata 2021-2024 wyznacza następujące cele, stanowiące także kontynuację celów z poprzednich programów:

1. ochrona krajobrazu kulturowego;
2. zachowanie dziedzictwa kulturowego dla następnych pokoleń;
3. integracja społeczności lokalnych przy pomocy poszerzania wiedzy o zasobach dóbr kultury i ich stanie, prezentacji określonych wartości i walorów kulturowych;
4. kształtowanie wśród mieszkańców powiatu potrzeby poznawania wiedzy o przeszłości regionu, jego tradycji, poszanowania materialnych i niematerialnych;
5. kreowanie działalności prorozwojowych, poprawy życia mieszkańców poprzez wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego, dążenie do zrównoważonego rozwoju powiatu.

Do ich realizacji określono kierunki działań i zadania:

1. Zadania opieki nad zabytkami w zakresie spraw społecznych, informacji i edukacji, popularyzacji, promocji wartości i wzorów kulturowych.
2. Ochrona krajobrazu kulturowego – zadania gospodarczo-przestrzenne.

Dla jednostek samorządu terytorialnego, w tym Gminy Miłkowice istotne są następujące zadania:

Ad. 1.

- a) aktualizacja gminnego programu ochrony zabytków na wypadek sytuacji kryzysowych lub konfliktu zbrojnego;
- b) stworzenie i systematyczne aktualizowanie elektronicznej bazy o zasobach dziedzictwa kulturowego, szlakach turystycznych i dostępnej infrastrukturze;
- c) opracowanie koncepcji promocji atrakcji turystycznych (zabytkowe obiekty, szlaki, imprezy);
- d) oznakowanie, uzupełnienie lub odnowa oznakowania zabytków (obiekty zabytkowe, w tym sakralne, historyczne cmentarze, parki i ogrody);
- e) promocja zabytków i historii miejscowości za pomocą stron internetowych powiatu i gminy;
- f) wspieranie projektów w zakresie edukacji regionalnej, wydawnictw z historią regionu oraz promujących walory kulturowe i przyrodnicze;
- g) działania mające na celu uwrażliwienie w zakresie dziedzictwa kulturowego (szacunek dla zabytków, znalezisk archeologicznych);
- h) dofinansowanie szkolnych konkursów wiedzy o dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym regionu;
- i) wspieranie finansowe właścicieli zabytków na podstawie uchwały w sprawie określenia zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków;
- j) ochrona zabytków, których właścicielem jest gmina.

Ad.2.

- a) uwzględnianie różnych form ochrony dziedzictwa kulturowego w *mpzp* oraz w wydawanych decyzjach (ochrona historycznych układów przestrzennych, przeciwdziałanie rozproszonemu osadnictwu, przeciwdziałanie rozdrabnianiu i podziałom własności historycznej, wypełnianie zabudowy wolnych działek w obszarze historycznych siedlisk, przeciwdziałanie rozbudowie i przebudowie zabytkowych obiektów);
- b) ochrona, rewitalizacja i oznakowanie stanowisk archeologicznych;
- c) pozyskiwanie funduszy na tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

W budżecie powiatu, na zadania z działu *Kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego*, rezerwowane są corocznie środki finansowe w formie dotacji celowych z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych przekazane jednostkom zaliczanym do sektora finansów publicznych (Załącznik Nr 6 do *Uchwały Nr XXV/159/2021 Rady Powiatu Legnickiego z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie zmiany budżetu Powiatu Legnickiego na 2021 r. – 10 000,00 zł*), jak i sektora finansów niepublicznych (Załącznik Nr 6 do *Uchwały Nr XXV/159/2021 Rady Powiatu Legnickiego z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie zmiany budżetu Powiatu Legnickiego na 2021 r. – 25 000,00 zł*).

Dotacje, zgodnie z przyjętą *Uchwałą Nr XXII/111/2012 Rady Powiatu Legnickiego z dnia 22 listopada 2012 r.* (Dz. Urz. Woj. Dol. 2012.5044) w sprawie określenia zasad i trybu udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, udzielane są na prace przy zabytkach znajdujących się na terenie powiatu, dostępnych dla mieszkańców i turystów, a nie będących własnością powiatu legnickiego.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miłkowice na lata 2021-2024 jest zgodny z Programem opieki nad zabytkami Powiatu Legnickiego na lata 2021-2024.

VI. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.

VI.1 Dokumenty Programowe Gminy Miłkowice.

VI.1.a Strategia Rozwoju Gminy Miłkowice.

Strategia Rozwoju Gminy Miłkowice opracowana w 2004 r., przyjęta Uchwałą Nr XVIII/112/2004 Rady Gminy Miłkowice z dnia 10 listopada 2004 r. (wymaga aktualizacji).

Strategia, to dokument będący podstawą zarządzania strategicznego, które ma charakter procesu wewnętrznie kontrolowanego i reagującego na zmiany obiektywne, zachodzące wewnątrz i w otoczeniu podmiotu (gminy).

Strategia rozwoju Gminy Miłkowice opracowana w 2004 r., zawiera Misję (cel nadrzędny), która określa sens działań społeczności lokalnej, zwłaszcza jej samorządu oraz wizerunek, jaki pragnie zapewnić sobie gmina w opinii mieszkańców i otoczenia:

„Miłkowice jako aktywna i świadoma swojego dziedzictwa kulturowego wspólnota samorządowa kreuje swoją przyszłość ważnego ośrodka aglomeracji legnickiej, zapewniającego mieszkańcom i gościom czyste środowisko naturalne i zdrowe rolnictwo, przyjazne warunki rozwoju aktywności gospodarczej i wypoczynku. Naszą otwartością i przedsiębiorczością zapewniamy atrakcyjność gminy i trwały wzrost jakości życia”.

Do osiągnięcia Celu nadrzędnego wyznaczono 4 cele strategiczne a w nich cele operacyjne i zadania. (cele strategiczne i operacyjne wskazują priorytetowe, najważniejsze kierunki działań, które mają zapewnić i przyspieszyć realizację misji, a tym samym spowodować rozwój gminy; zadania określają sposoby realizacji tych celów).

Cel strategiczny 1:

„Rozwój przedsiębiorczości i gospodarki lokalnej opartej na małych i średnich przedsiębiorstwach, zgodny z zasadami ekologii”.

Cel strategiczny 2:

„Zapewnienie wysokiego standardu usług publicznych świadczonych mieszkańcom gminy Miłkowice”.

Cel strategiczny 3:

„Rozbudowa i unowocześnienie gminnej infrastruktury technicznej”.

Cel strategiczny 4:

„Rozwój turystyki i rekreacji”.

W obszarze środowiska kulturowego i naturalnego istotne są:

Cel strategiczny 1:

Cel operacyjny 1:

„Rozwój infrastruktury przedsiębiorczości”.

Zadanie B - strefa aktywności gospodarczej

w tym: komunalizacja terenów i obiektów po dawnych PKP (uzbrojenie i zapewnienie niezbędnych warunków dla gospodarczego ich wykorzystania oraz ochrona przed dewastacją);

Zadanie C – opracowanie i wdrożenie zasad polityki przestrzennej gminy

m.in. opracowanie reguł polityki przestrzennej gminy i przyjęcie w postaci uchwały;

Zadanie D – Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych

w tym: koordynacja Programu Odnowy Wsi Miłkowskiej;

Cel operacyjny 2:

„Promocja gospodarcza gminy”.

Zadanie B – mapa administracyjno-gospodarcza

m.in. opracowanie mapy informacyjno-turystycznej zawierającej dane o charakterze turystycznym (ścieżki rowerowe, atrakcje turystyczne, w tym zabytki);

Cel operacyjny 3:

„Rewitalizacja obszarów wiejskich”.

Zadanie A: program odnowy wsi

program odnowy wsi polega na oddolnym określeniu przez społeczność sołectką całościowej wizji wsi i zrealizowaniu tej wizji, poprzez realizację szeregu działań w różnych dziedzinach gospodarczych, w tym edukacji, ochronie środowiska przyrodniczego i kulturowego, urządzeniu przestrzeni publicznych;

Cel strategiczny 4:

Cel operacyjny 1:

„Budowa oraz rozwój infrastruktury turystyki i rekreacji”.

Zadanie B – wyznaczenie szlaków i dostosowanie do potrzeb turystyki pieszej, rowerowej

m.in. wytyczenie szlaków z odpowiednim oznakowaniem i opisem atrakcji gminnych, w tym zabytków;

Zadanie D – stworzenie warunków do powstania na terenie gminy obiektów hotelarsko-noclegowych w obszarze rozwoju turystyki ważne jest doprowadzenie do powstania na terenie gminy obiektów hotelarsko – noclegowych; władze gminy powinny przeprowadzić aktywną akcję promocyjną celem pozyskania inwestorów do tego typu działalności; możliwość wykorzystania istniejące obiekty, ze zwróceniem uwagi na obiekty zabytkowe;

Cel operacyjny 2:

„Generowanie i promocja lokalnych produktów i atrakcji turystycznych”

Zadanie A – opracowanie przewodnika turystycznego i jego promocja

opracowanie powinno zawierać m.in. informacje o zabytkach, muzeach, atrakcjach przyrodniczych, szlakach turystycznych;

Zadanie B – utrzymanie w dobrym stanie atrakcyjnych obiektów na terenie gminy

zabytkowe budowle, kompleksy pałacowo-parkowe, przyrodę i jej pomniki należy systematycznie remontować i restaurować; w szkołach: realizacja zajęć edukacyjnych o tematyce ochrony zabytków oraz przyrody; oznakowanie obiektów zabytkowych tablicami informacyjnymi.

VI.1.b *Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi w Gminie Miłkowice. Plany Odnowy Miejscowości.*

Program Odnowy Wsi Dolnośląskiej realizowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego i finansowany ze środków budżetu województwa.

Program Odnowa Wsi Dolnośląskiej jest największym i najdłużej działającym regionalnym programem aktywizacji społeczności lokalnych i zarazem pierwszym, który na poziomie sołectwa zastosował metodę długoterminowego planowania strategicznego. Istotą programu jest pobudzenie społeczności sołeckiej i jej zaangażowanie w przedsięwzięcia dotyczące własnej wsi, co powinno skutkować zwiększeniem roli sołectw oraz dekoncentracją gminnych zadań.

Realizacja programu opiera się na trzech zasadach:

- oddolności – zaangażowanie i odpowiedzialność społeczności lokalnej;
- pomocniczości – partnerstwo sołectwa z gminą;
- współdziałania czynników rozwoju lokalnego – wsie z przywództwem, akceptowaną i opracowaną przez mieszkańców strategię rozwoju oraz wsparcie ze strony gminy dla realizacji strategii.

Odnowa Wsi, jako program regionalny, wpisuje się w *Strategię Rozwoju Województwa Dolnośląskiego*:

- Cel „społeczny” – Priorytet 2 – Umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój kultury, *Działanie 5* – Aktywizacja społeczności lokalnych, w szczególności z terenów wiejskich i małych ośrodków miejskich.
- Cel „przestrzenny” – Priorytet 2 – Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, *Działanie 3* – Wykształcenie nowej koncepcji wsi; rozwój pozarolniczej aktywności mieszkańców terenów wiejskich i wykształcenie nowych funkcji dla tych terenów oraz *Priorytet 3* – Poprawa ładu przestrzennego, harmonijności struktur przestrzennych, *Działanie 3* – Ochrona dziedzictwa kulturowego.

Gmina Miłkowice przystąpiła do *Programu Odnowy Wsi Dolnośląskiej* na podstawie:

Uchwały nr XXXVI/193/2009 Rady Gminy Miłkowice z dnia 26 lutego 2009 r.

Uchwały nr XLVIII/265/2010 Rady Gminy Miłkowice z dnia 23 marca 2010 r.

Uchwały nr XL/234/2013 Rady Gminy Miłkowice z dnia 27 września 2013 r.
Uchwały nr III/23/2014 Rady Gminy Miłkowice z dnia 29 grudnia 2014 r.
Uchwały nr VII/57/2015 Rady Gminy Miłkowice z dnia 20 kwietnia 2015 r.
Uchwały nr XVIII/158/2016 Rady Gminy Miłkowice z dnia 18 lutego 2016 r.
Uchwały nr XXI/186/2016 Rady Gminy Miłkowice z dnia 31 maja 2016 r.
Uchwały nr V/30/2019 Rady Gminy Miłkowice z dnia 11 marca 2019 r.

Efektom przystąpienia do Programu są opracowane *Plany Odnowy Miejscowości* oraz *Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi*.

W Gminie Miłkowice z 16 sołectw 12 posiada opracowane i przyjęte Uchwałami Rady Gminy *Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi*:

Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Pątnówek przyjęta Uchwałą Nr XLVI/271/2014 Rady Gminy Miłkowice z dnia 28 lutego 2014 r.
Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Ulesie-Lipce przyjęta Uchwałą Nr XLVIII/285/2014 Rady Gminy Miłkowice z dnia 28 Kwietnia 2014 r.
Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Grzymalin przyjęta Uchwałą Nr XLVIII/286/2014 Rady Gminy Miłkowice z dnia 28 Kwietnia 2014 r.
Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Kochlice przyjęta Uchwałą Nr XLVIII/287/2014 Rady Gminy Miłkowice z dnia 28 Kwietnia 2014 r.
Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Gniewomirowice przyjęta Uchwałą Nr XIII/98/2015 Rady Gminy Miłkowice z dnia 30 września 2015 r.
Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Jakuszków przyjęta Uchwałą Nr XIII/99/2015 Rady Gminy Miłkowice z dnia 30 września 2015 r.
Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Jezierzany przyjęta Uchwałą Nr XIII/100/2015 Rady Gminy Miłkowice z dnia 30 września 2015 r.
Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Miłkowice przyjęta Uchwałą Nr XIII/101/2015 Rady Gminy Miłkowice z dnia 30 września 2015 r.
Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Ulesie przyjęta Uchwałą Nr XXXI/242/2017 Rady Gminy Miłkowice z dnia 30 marca 2017 r.
Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Rzeszotary przyjęta Uchwałą Nr XXXV/269/2017 Rady Gminy Miłkowice z dnia 28 czerwca 2017 r.
Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Dobrzejów przyjęta Uchwałą Nr XXXVII/283/2017 Rady Gminy Miłkowice z dnia 28 lipca 2017 r.
Sołecka Strategia Rozwoju Wsi Siedliska przyjęta Uchwałą Nr XIV/74/2019 Rady Gminy Miłkowice z dnia 30 grudnia 2019 r.

Na podstawie *Uchwały nr XXXVI/193/2009 Rady Gminy Miłkowice z dnia 26 lutego 2009 r.* opracowano *Sołecką Strategię Rozwoju Wsi Głuchowice i Wsi Goślinów*. Strategie te nie zostały przyjęte uchwałami Rady Gminy.

Sołeckie Strategie zawierają *wizje wsi* oraz określają drogę do ich osiągnięcia, m.in. przez krótko- i długoterminowe programy rozwoju, z wyszczególnionymi projektami i przedsięwzięciami.

Dla środowiska kulturowego Gminy Miłkowice ważne są projekty i przedsięwzięcia z kategorii:

- A.: Tożsamość wsi i wartości życia, w tym: styl osadnictwa i budownictwa, krajobraz kulturowy i przyrodniczy, kształtowanie przestrzeni publicznej, kultywowanie lokalnych tradycji, opracowanie ścieżek edukacyjno-historycznych o dziedzictwie historycznym wsi;
- D.: Bytu, w tym: promocja wsi (witacze, logo wsi, strony internetowe, foldery i tablice informacyjne, „wsie tematyczne”).

W realizacji Programu „*Odnowa Wsi Dolnośląskiej*”, z obszaru Gminy Miłkowice, uczestniczyło w latach 2010-2020 7 sołectw: Głuchowice, Gniewomirowice, Goślinów, Miłkowice, Pątnówek, Siedliska, Ulesie.

Grupy *Odnowy Wsi* działające na terenie Gminy Miłkowice, w ramach ogłoszonych corocznie przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego otwartych konkursów ofert na realizację zadań publicznych z zakresu działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych pn. „*Przedsięwzięcia promujące ideę odnowy wsi*” oraz dotyczących wsparcia społeczności lokalnych działających w inicjatywie „*Odnowa Wsi Dolnośląskiej*”, pozyskały środki finansowe na następujące projekty:

Konkurs pn. „*Odnowa Dolnośląskiej Wsi*” – projekty:

1. „Remont świetlicy w Gniewomirowicach” dotacja w wysokości 35.000,00 zł w 2010 r.
2. „Wyposażenie świetlicy w Gniewomirowicach” dotacja w wysokości 10.349,00 zł w 2011 r.
3. „Wyposażenie boiska sportowego w zaplecze kontenerowe szatniowo-sanitarne w Siedliskach” dotacja w wysokości 29.993,00 zł w 2012 r.
4. „Utworzenie miejsca rekreacji i wypoczynku w Miłkowicach” dotacja w wysokości 29.997,00 zł w 2013 r.
5. „Budowa miejsca rekreacji plenerowej w Pątnówków” dotacja w wysokości 30.000,00 zł w 2014 r.
6. „Remont instalacji elektrycznej w świetlicy wiejskiej w Ulesiu” dotacja w wysokości 11.293,00 zł w 2015 r.

Konkurs pn. „*Przedsięwzięcia promujące ideę odnowy wsi*” – projekty:

1. „Wykonanie tablic informacyjnych – witaczy we wsi Goślinowie” dotacja w wysokości 5.000,00 zł w 2010 r.
2. „Wykonanie witaczy wsi Głuchowice w postaci dwóch rzeźb plenerowych” dotacja w wysokości 4.000,00 zł w 2010 r.
3. „Głuchowice plener rzeźbiarski” dotacja w wysokości 5.000,00 zł w 2010 r.
4. „Głuchowice wieś rzeźbiarska – VI plener rzeźbiarski, materiały promocyjne oraz witacz, jako elementy promocji idei odnowy wsi” dotacja w wysokości 5.000,00 zł w 2015 r.
5. „Sposób Gniewomirowic na ideę odnowy wsi” dotacja w wysokości 4.302,00 zł w 2016 r.
6. „Pomysł Miłkowic na odnowę” dotacja w wysokości 4.860,00 zł w 2017 r.
7. „Odnawiamy i promujemy nasze Miłkowice” dotacja w wysokości 5.000,00 zł w 2019 r.
8. „Siedliska w Odnowie Wsi Dolnośląskiej” dotacja w wysokości 5.000,00 zł w 2020 r.

W 2021 r. Zarząd Województwa Dolnośląskiego ogłosił kolejne konkursy:

- na dofinansowanie realizacji projektów w ramach konkursu pn. „*Odnowa Dolnośląskiej Wsi*”;
- na dofinansowanie zadań publicznych w ramach konkursu pn. „*Przedsięwzięcia promujące ideę odnowy wsi*”.

Środki finansowe w ramach ww. konkursu przeznaczone są na realizację np. zagospodarowania przestrzeni publicznej wsi, w tym: utrzymanie, odbudowę i **poprawę stanu dziedzictwa kulturowego**, podniesienie atrakcyjności turystycznej obszarów wiejskich a także aktywizacji ludności wiejskiej.

Od 2008 r. opracowywane są w Gminie Miłkowice *Plany Odnowy Miejscowości*, będące dokumentem o charakterze strategicznym, mającym na celu stworzenie szczegółowych koncepcji oraz wizji rozwoju miejscowości; określają kierunki zmian pożądanych przez mieszkańców oraz metody i narzędzia ich wdrażania.

Plany Odnowy Miejscowości są dokumentami niezbędnymi do ubiegania się o wsparcie finansowe na realizację projektów w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

W Gminie Miłkowice z 16 sołectw 8 posiada opracowane *Plany Odnowy Miejscowości*:

Plan Odnowy Miejscowości Głuchowice, przyjęty Uchwałą Nr XL/219/2009 Rady Gminy Miłkowice z dnia 29 lipca 2009 r.

Plan Odnowy Miejscowości Goślinów, przyjęty Uchwałą Nr XL/218/2009 Rady Gminy Miłkowice z dnia 29 lipca 2009 r.

Plan Odnowy Miejscowości Grzymalin, przyjęty Uchwałą Nr XLIV/246/2009 Rady Gminy Miłkowice z dnia 22 grudnia 2009 r. oraz Uchwałą Nr XXVII/174/2012 Rady Gminy Miłkowice z dnia 18 grudnia 2012 r.

Plan Odnowy Miejscowości Jakuszów, przyjęty Uchwałą Nr XXVII/175/2012 Rady Gminy Miłkowice z dnia 18 grudnia 2012 r.

Plan Odnowy Miejscowości Miłkowice na lata 2008-2015, przyjęty Uchwałą Nr XXXV/188/2009 Rady Gminy Miłkowice z dnia 30 stycznia 2009 r.

Plan Odnowy Miejscowości Rzeszotary, przyjęty Uchwałą Nr XVII/139/2008 Rady Gminy Miłkowice z dnia 29 lipca 2008 r.

Plan Odnowy Miejscowości Siedliska na lata 2009-2016, przyjęty Uchwałą Nr XXXVII/196/2009 Rady Gminy Miłkowice z dnia 28 kwietnia 2009 r.

Plan Odnowy Miejscowości Ulesie, przyjęty Uchwałą Nr XXVII/175/2012 Rady Gminy Miłkowice z dnia 18 grudnia 2012 r.

Sołeckie Strategie Rozwoju Wsi oraz *Plany Odnowy Miejscowości* to dokumenty, zatwierdzające zrównoważony rozwój wsi w kierunku, który wybrali mieszkańcy, z uwzględnieniem ochrony środowiska naturalnego i kulturowego.

VI.1.c *Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Miłkowice na lata 2021-2030.*

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Miłkowice na lata 2021-2030, przyjęta Uchwałą Nr XXV/153/2020 Rady Gminy Miłkowice dnia 29 grudnia 2020 r.

W WPF brak wydzielonych danych budżetowych przewidzianych na ochronę dziedzictwa kulturowego i zabytków.

Wieloletnia Prognoza Finansowa zawiera w pkt. 1.3 – *Wydatki na programy, projekty i zadania pozostałe* (inne niż wymienione w pkt. 1.1 i 1.2 WPF), p/pkt 1.3.1 – wydatki bieżące, pkt. 1.3.2 – wydatki majątkowe. Na lata 2021-2023 przewidywane są wydatki bieżące w wysokości 60 877,50 zł a wydatki majątkowe w wysokości 9 134 948,00 zł.

Konkretne sumy i ewentualne projekty ustalane są w corocznych budżetach Gminy.

Uchwała Nr XXV/152/2020 Rady Gminy Miłkowice z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie Budżetu Gminy Miłkowice na rok 2021.

<http://www.milkowice.biuletyn.net/?bip=2&cid=69&id=1232>

VI.1.d *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miłkowice, 2007. Zmiana.*

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miłkowice.

Przyjmuje się Uchwałą Nr XLVII/363/2018 Rady Gminy Miłkowice z dnia 14 maja 2018 r. zmianę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miłkowice, będącego zmianą studium wprowadzoną Uchwałą Nr XLIV/259/2014 Rady Gminy Miłkowice z dnia 10 stycznia 2014 r.

W *Studium* przytoczono, za przyjętym Uchwałą Nr XLVIII/1622.2014 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego dnia 27 marca 2014 r. *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – Perspektywa do 2020*, zadania celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, wykraczające funkcjonalno-przestrzennymi powiązaniem poza teren gminy. Na obszarze Gminy Miłkowice realizowane i planowane są: modernizacje linii kolejowej E30, E30/CE30, likwidacja obszarów wykluczenia informacyjnego (zadania nie są bezpośrednio powiązane z dziedzictwem kulturowym i ochroną zabytków) a także stworzenie programu aktywizacji szlaku turystycznego na odcinku *Dolnośląskiego Szlaku Cystrersów*.

Na obszarze gminy Miłkowice nie występują zagadnienia związane z występowaniem rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym oraz granic krajobrazów priorytetowych.

W *Studium* przedstawiono kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy wyznaczone przez cele rozwojowe gminy, z uwzględnieniem możliwości i ograniczeń wynikających z stanu istniejącego.

Z określonych 7 głównych celów polityki przestrzennej, jeden odnosi się bezpośrednio do środowiska kulturowego:

„Ochrona i podniesienie walorów środowiska kulturowego gminy poprzez tworzenie różnorodnych form ochrony oraz prowadzenie polityki przestrzennej uwzględniającej zachowanie dziedzictwa kulturowego”.

W *Studium* określono następujące cele ochrony środowiska kulturowego:

- Zachowanie obiektów o wartościach kulturowych poprzez ich ochronę w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
- Rozszerzenie zakresu ochrony poprzez ustanowienie obszarów ochrony konserwatorskiej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
- Kontynuacja rozwoju budownictwa w oparciu o walory kulturowe na zasadzie kontynuacji cech przestrzennych – kształtowanie skali i formy nowej zabudowy w nawiązaniu do historycznej.
- Aktywizacja turystyczna gminy poprzez wykorzystanie walorów kulturowych.

Formy ochrony krajobrazu, w tym kulturowego zgodnie z *Art. 6.1 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*:

- a) zespoły zabytkowej zieleni (cmentarze, parki, ogrody); na obszarze Gminy Miłkowice 2 parki wpisano do rejestru zabytków (Jakuszów i Kochlice);
- b) historyczne układy ruralistyczne tożsame ze strefami obserwacji archeologicznej; na obszarze gminy Miłkowice wyznaczono 5 układów (miejscowości: Gniewomirowice, Kochlice, Miłkowice, Rzeszotary, Ulesie);
- c) działa architektury i budownictwa; na obszarze Gminy Miłkowice znajdują się 3 zabytkowe kościoły wpisane do rejestru zabytków, pełniących jednocześnie rolę lokalnych dominant (Miłkowice, Studnica, Ulesie); 1 kaplica cmentarna (Siedliska) oraz 4 pałace i dwory (Goślinów, Jakuszów, Lipce, Pątnówek); 1 pawilon parkowy z zespołu pałacowego (Kochlice); 1 obiekt użyteczności publicznej – budynek dworca kolejowego (Miłkowice);
- d) stanowiska archeologiczne, w tym o zachowanej formie krajobrazowej; na obszarze Gminy Miłkowice istnieją 164 stanowiska, w tym 9 wpisanych do rejestru zabytków (Dobrzejów – 1 stanowisko, Jezierzany – 1 stanowisko, Miłkowice – 1 stanowisko, Pątnówek – 4 stanowiska, Rzeszotary – 1 stanowisko).

W „Studium” określono podstawowe kierunki ochrony środowiska przyrodniczego, m.in.:

- Utrzymanie istniejącej ochrony obszarów o wysokich wartościach przyrodniczych i kulturowych.
- Objęcie ochroną najcenniejszych obszarów i obiektów przyrodniczych.
- Prowadzenie lokalnej polityki sprzyjającej ochronie środowiska przyrodniczego.

Dla realizacji określonych celów w zakresie ochrony wartości przyrodniczych, określone zostały:

1. obszary i obiekty szczególnie cenne przyrodniczo objęte ochroną prawną;
2. obszary szczególnie cenne przyrodniczo proponowane do objęcia ochroną prawną.

Ad.1 Formy ochrony przyrody, zgodnie z *Art. 6.1 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r o ochronie przyrody* (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 r., poz. 2134 z późniejszymi zmianami); na obszarze Gminy Miłkowice obowiązują:

- a. *Europejska Sieć Ekologiczna Obszar Natura 2000 Pątnów Legnicki* PLB020052 (mający znaczenia dla Wspólnoty Europejskiej), o pow. 837,80 ha (fragm. znajduje się w pn.-wsch. części gminy Miłkowice); ustanowiony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 13.04.2010 r. (Dz.U. Nr 77, poz. 510 z późniejszymi zmianami);
- b. *„Torfowisko w okolicach Miłkowic”* użytek ekologiczny i zespół przyrodniczo-krajobrazowy w Jezierzanach, o pow. 1,67 ha; ustanowiony Rozporządzeniem Wojewody Legnickiego z dnia 31.05.1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Legnickiego Nr 19 poz. 182) oraz ustanowiony Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 22.08.2002 r. za użytek ekologiczny i zespół przyrodniczo-krajobrazowy (Dz. Urz. Woj. Dolnośląskiego Nr 185, poz. 2615);
- c. *4 pomniki przyrody*:
 - dąb szypułkowy, obwód 600 cm – Grzymalin; Rozporządzenie Wojewody Legnickiego z dnia 25.10.1994 r. (Dz. Urz. Woj. Leg. Nr 22 poz.148);
 - dąb szypułkowy – grupa 3 drzew, obwód 420, 570, 640 cm – Kochlice; Decyzja Nr 32/74 Urzędu Wojewódzkiego Wrocław z dnia 07.07.1974 r.;
 - wiąz szypułkowy, obwód 445 cm – Kochlice; Rozporządzenie Wojewody Legnickiego z dnia 26.10.1998 r. (Dz. Urz. Woj. Leg. Nr 29 poz. 259);
 - dąb szypułkowy, obwód 550 cm – Kochlice; Rozporządzenie Wojewody Legnickiego z dnia 26.10.1998 r. (Dz. Urz. Woj. Leg. Nr 29 poz. 259);

Ad.2 Obszary proponowane do objęcia ochroną prawną:

- a. Kochlice, po wschodniej stronie terenów zabudowanych, planowane jest utworzenie rezerwatu przyrody *„Wiciokrzewu Pomorskiego”*.

W aktualnie (VI'2021) opracowywanym i konsultowanym „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miłkowice”, po konsultacjach w Wojewodą Dolnośląskim, wycofano plan utworzenia rezerwatu przyrody „Wiciokrzewu Pomorskiego”.

Przez teren Gminy Miłkowice przebiegają następujące szlaki turystyczne:

- Szlak dookoła Legnicy dł. 82,2 km (wyznaczony znakami żółtymi) jest trasą spacerową podzielona na sześć jednodniowych tras; dwa prowadzą również przez teren gminy Miłkowice:
odcinek I: Raszówka – Kochlice – Głuchowice – Grzymalin – Miłkowice – Jakuszów – Jezierzany (12 km);
odcinek III: Jezierzany – Ulesie – Lipce – Czerwony Kościół – Pawłowice Małe (9 km);

Wszystkie wyznaczone formy ochrony, bezwzględnie wymagają uwzględnienia w ustaleniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ze względu na wartości kulturowe, w tym historyczne i architektoniczne obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków, należy przestrzegać zasad ochrony krajobrazu kulturowego, wynikających z Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w szczególności chronić przed zniszczeniem oraz dążyć do ich zabezpieczenia i odtworzenia w pełnej historycznej formie, z eliminacją elementów dysharmonizujących. Dla stanowisk archeologicznych o zachowanej formie krajobrazowej należy dążyć do jej odsłonięcia i eksponowania a także należy przestrzegać zakazu ich zalesiania.

VI.1.e Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego.

Ustalania ochrony dziedzictwa kulturowego zawarte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego stanowią prawo lokalne i są jedną z ustawowych form ochrony zabytków.

Zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wynikają z treści zawartej w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miłkowice* i każdorazowo muszą być uzgadniane z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego będąc dokumentem planistycznym zawiera m.in. ustalenia odnośnie dziedzictwa kulturowego, w tym sprawy związane z zabytkowymi obiektami i obszarami, ale także sprawy dotyczące wszystkich aspektów zagospodarowania przestrzennego mogących mieć wpływ na kondycję środowiska kulturowego. Ustalania formułowane są w trybie nakazów, zakazów, ograniczeń oraz ewentualnych dopuszczalnych posunięć.

Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wg zapisów *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miłkowice*, należy uwzględnić:

- położenie na obszarze gminy pomników przyrody (5 szt.), użytku ekologicznego „Torfowisko w okolicach Miłkowic” w Jezierzanach oraz fragment *Obszaru Natura 2000 „PLB020052”*;
- obiekty i obszary (parki, cmentarze) ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków;
- stanowiska archeologiczne ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Gmina Miłkowice posiada w ok. 70% pokrycie planistyczne obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

W Gminie Miłkowice występują uwarunkowania formalno-prawne wynikające z przepisów odrębnych, które narzucają obowiązek sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, m.in. na obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na gruntach wsi: Bobrów, Grzymalin, Jakuszków, Miłkowice, Pańówek.

Inwestycje na obszarach Gminy Miłkowice, dla których nie sporządzono miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wykonywane są na podstawie decyzji o warunkach zabudowy oraz ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

VI.1.f *Uchwała Rady Gminy Miłkowice w sprawie zasad i trybu udzielania dotacji na prace.....*

Uchwała nr XXIV/204/2016 Rady Gminy Miłkowice z dnia 30 sierpnia 2016 r. w sprawie zasad i trybu udzielania z budżetu Gminy Miłkowice dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków (Dz. U. Woj. Dolnośląskiego nr 172 z dnia 7 września 2016 r. poz. 4101).

Coroczne uchwały budżetowe Rady Gminy Miłkowice określają wysokość środków dotacji celowych na sfinansowanie prac lub robót budowlanych przy zabytku; udzielane są zgodnie z § 8 *Uchwały nr XXIV/204/2016 Rady Gminy Miłkowice z dnia 30 sierpnia 2016 r.*

Dotacje udzielane przez Gminę Miłkowice różnym podmiotom w latach 2017-2020:

2017:

Parafia Rzymskokatolicka p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Miłkowicach

Cel: Remont kapitalny części dachu kościoła filialnego w Siedliskach – 32.000,00 zł.

Powiat Legnicki

Cel: Prace konserwatorsko-restauratorskie przy pomniku z barokową figurą przedstawiającą postać św. Jana Nepomucena stojącego w Miejscowości Pątnówek – 8.000,00 zł.

2018:

Parafia Rzymskokatolicka w Ulesiu p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny

Cel: Remont tynków wewnętrznych kościoła p.w. Wniebowzięcia NMP w Ulesiu – 40.000,00 zł.

Wspólnota Mieszkaniowa Lipce 19

Cel: Renowacji drzwi wejściowych do budynku, renowacji witraży na klatce schodowej, montaż okna pod witraż na klatce schodowej, renowacji okien na klatce schodowej i strychu w budynku pałacowym mieszkalnym wielorodzinnym położonym w Lipcach Nr 19 – 12.000,00 zł.

2019:

Parafia Rzymskokatolicka p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Miłkowicach

Cel: Siedliska, kościół filialny p.w. Podwyższenia Krzyża w Świętego: kapitalny remont części dachu i elewacji – 40.000,00 zł.

Wspólnota Mieszkaniowa Lipce 19

Cel: Renowacja schodów i podłóg w budynku wielorodzinnym położonym w Lipcach 19 – 5.000,00 zł.

2020:

Parafia Rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Miłkowicach

Cel: Renowacja witraży i okien kościoła – 40.000,00 zł.

W budżecie Gminy Miłkowice na 2021 r. (przyjętym Uchwałą Nr XXV/152/2020 Rady Gminy Miłkowice z dn. 29 grudnia 2020 r.), dotacje celowe z budżetu na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wynoszą **40 000,00 zł**.

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miłkowice na lata 2021-2024 zgodny jest z dokumentami gminnym o charakterze strategicznym:

1. *Strategią Rozwoju Gminy Miłkowice*, oprac. 2004 r. **(wymagana aktualizacja)**.
2. *Sołeckimi Strategiami Rozwoju. Planami Odnowy Wsi*.
3. corocznymi uchwałami budżetowymi.

jak również dokumentem wyznaczającym kierunki polityki przestrzennej gminy:

1. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miłkowice. Zmiana.*, przyjętym Uchwałą nr VII/37/07 Rady Gminy w Miłkowicach z dn. 31 maja 2007 r., zmienionym uchwałami: Nr XLIV/259/2014 Rady Gminy Miłkowice z dn. 10 stycznia 2014 r. oraz Nr XLVII/363/2018 Rady Gminy Miłkowice z dn. 14 maja 2018 r. (tekst jednolity uaktualniony).

VI.2. Ochrona zabytków Gminy Miłkowice – prawne formy ochrony.

Ustawa z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 710 z dnia 16 kwietnia 2021 r.) jest głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.

Art. 7. Ustawy stanowi, że formami ochrony zabytków są:

- 1) wpis do rejestru zabytków;
 - Zgodnie z *Art. 9* do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy; rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków informację o wpisie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej nieruchomości. Decyzja o wpisie do rejestru stanowi podstawę wpisu w katastrze nieruchomości, jak również informację o wpisie do rejestru zabytku nieruchomego ogłasza się w wojewódzkim dzienniku urzędowym.
 - Zgodnie z *Art. 10* Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę albo wywiezienia za granicę zabytku o wyjątkowej wartości historycznej, artystycznej lub naukowej.

Informacje o zabytkach nieruchomych, w tym archeologicznych, wpisanych do rejestru zostały opublikowane na internetowym portalu mapowym Narodowego Instytutu Dziedzictwa: www.mapy.zabytek.gov.pl/nid/

1a) wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa;

Zgodnie z *Art. 14a* listę prowadzi minister właściwy do spraw kultury i dziedzictwa narodowego. Na Listę Skarbów Dziedzictwa wpisuje się zabytek ruchomy o szczególnej wartości dla dziedzictwa narodowego, (.....), na podstawie decyzji wydawane przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z urzędu lub na wniosek właściciela zabytku ruchomego.

2) uznanie za pomnik historii;

Zgodnie z *Art. 15* Na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i dziedzictwa narodowego, w drodze rozporządzenia, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, może uznać za pomnik historii zabytek nieruchomy wpisany do rejestru zabytków lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury, określając jego granice.

3) utworzenie parku kulturowego;

Zgodnie z *Art. 16.1* Rada gminy, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków, na podstawie uchwały, może utworzyć park kulturowy w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej.

4) ustalenia ochrony w dokumentach prawa miejscowego;

Zgodnie z *Art. 18* Ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami uwzględnia się w (...) koncepcjach, analizach, planach i studiach albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Sposób prowadzenia rejestru oraz ewidencji zabytków określa *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* (Dz. U. 2019.1886).

VI.2.a Rejestr zabytków Gminy Miłkowice.

Rejestr zabytków nieruchomych

Obiekty, zespoły, założenia urbanistyczne, parki, aleje, cmentarze wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r. poz. 282 z późniejszymi zmianami). Rygory te obowiązują niezależnie od położenia obiektu w poszczególnych strefach ochrony konser-

watorskiej lub poza strefami. Wszelkie prace remontowe, zmiany własności, funkcji przeznaczenia obiektu wymagają pisemnej akceptacji Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r., zmieniające rozporządzenie z dnia 26 maja 2011 r., w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz. U. 2019.1886)., precyzuje wymagania względem osób prowadzących prace przy obiektach zabytkowych oraz tryb postępowania.

Do rejestru zabytków nieruchomych z obszaru Gminy Miłkowice **wpisanych jest łącznie 12 obiektów,**
w tym:

4 obiekty sakralne

4 pałace/dwory w zespołach

1 budynek użyteczności publicznej (dworzec kolejowy)

1 pawilon parkowy

2 parki

oraz 9 stanowisk archeologicznych.

TABELA NR 1 – WYKAZ ZABYTKÓW NIERUCHOMYCH.
REJESTR ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO.

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datowanie	Wpis do rejestru
1.	Goślinów	Dwór w zespole dworskim z folwarkiem		17	k. XVIII w. (wzm. siedziba szlachecka), 1 ćw. XIX w.	A/2873/790/L z dn. 1987-12-30
2.	Jakuszów	Pałac w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. budynek mieszkalny		12	ok. 1880 r. (w miejscu wcześniejszej siedziby), l. 70. XX w. (przebudowy)	A/2923/719/L z dn. 1986-06-26
3.	Jakuszów	Park w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. teren zielony zaniedbany, w części użytkowany na plac zabaw	w kierunku zach. od pałacu i folwarku; na cz. dz. nr 307/135; 307/139 wraz z fragm. nr 307/134 dr		ok. 1870 r.	A/2924/463/L z dn. 1976-09-22
4.	Kochlice	Pawilon parkowy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. nieużytkowany (na bud. nr 17)	ul. Sportowa	10	ok. 1801 r.	A/3517/472/L z dn. 1976-09-22
5.	Kochlice	Park krajobrazowy z aleją dębową w zespole pałacowym z folwarkiem	w pd. części wsi, obszar między ul. Sportową a Lubińską; na dz. nr 90/1, 90/2, 90/3 (cz.), 91/266(cz.), dz.103 (cz.) – dr z aleją dębową		ok. 1801 r.	A/3516/180 z dn. 1950-05-31

6.	Lipce	Pałac w zespole pałacowym z folwarkiem, ob. budynek mieszkalny		19	1502 r. (data na zegarze słonecznym); 2 poł. XIX w.	A/3062/791/L z dn. 1988-12-31
7.	Miłkowice	Budynek dworca kolejowego, ob. nieużytkowany	w pdł.-zach. części wsi, przy drodze lokalnej do Siedlisk; na dz. nr 466/6		l. 1872-1875; 1906 r. (modernizacja, przebudowa)	A/3121/809/L z dn. 1987-12-28
8.	Miłkowice	Kościół ewangelicki, ob. rzym.-kat., parafialny pw. Niepokalane-go Poczęcia NMP	ul. Słoneczna; na dz. nr 396		1931 r. (wg proj. Hermana Wahlicha)	A/5968 z dn. 2015-06-01
9.	Pątnówek	Pałac w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. budynek mieszkalny		38	l.60-70. XIX w.; XIX/XX w. przebudowa	A/3212/720/L z dn. 1986-06-26
10.	Siedliska	Kaplica cmentarna pw. św. Bonifacego, ob. kościół rzym.-kat. filialny pw. Podwyższenia Krzyża Św.	na wsch. krańcu wsi, przy drodze do Miłkowic na dz. nr 479		1928 r.	A/5819 z dn. 2012-04-13
11.	Studnica	Kościół rzym.-kat., od 1524 r. ewangelicki, ob. rzym.-kat. filialny pw. Matki Boskiej Ostrobramskiej i św. Kazimierza	w pn. części wsi, przy rozwidleniu dróg; na dz. nr 2/2		wzm. 1305 r., XV w., XVI w., 1690 r. (kaplice przy wieży), 1813 r. (pożar), 1816-1818 r. (odbudowa)	A/2457/563 z dn. 1959-03-17
12.	Ulesie	Kościół katolicki pw. św. Marcina, od 1534 r. ewangelicki, ob. rzym.-kat. parafialny pw. Wniebowzięcia NMP	pośrodku wsi, otoczony cmentarzem; na dz. nr 214		ok. 1500 r., 1632 r. (zakrycia), 1863 r. (rozbudowa), 1900 r. (restaurowany), 1964 r.	A/2520/681 dn. 1960-04-14

Rejestr zabytków ruchomych

Z obszaru Gminy Miłkowice do rejestru zabytków ruchomych województwa dolnośląskiego wpisano **wystrój i wyposażenie 6 zabytkowych kościołów:**

w Grzymalinie – kościół parafialny pw. Matki Bożej Szkaplerznej, w Miłkowicach – kościół parafialny pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, w Rzeszotarach – kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego, w Siedliskach – kościół filialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego, w Studnicy – kościół filialny p.w. Matki Boskiej Ostrobramskiej i św. Kazimierza, w Ulesiu – kościół parafialny p.w. Wniebowzięcia NMP

oraz **2 obiekty** – rzeźba barokowa w Pątnówku i kamienny obelisk w Ulesiu.

łącznie: 9 decyzji, obejmujących 66 obiektów.

Zabytki ruchome stanowiące wystrój i wyposażenie kościołów są własnością kościelną.

TABELA NR 2 – WYKAZ ZABYTKÓW RUCHOMYCH.
REJESTR ZABYTKÓW WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO.

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru zabytków	Data wpisu do rej. zabytków
1.	Grzymalin	wyposażenie kościoła parafialny pw. Matki Bożej Szkaplerznej	B/1662/1-13	2007-02-12
2.	Miłkowice	dzwon z kościoła parafialnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP	B/2254	2012-11-29
3.	Pątnówek	rzeźba barokowa – św. Jan Nepomucen (dz. nr 254/3)	B/2102	2010-03-25
4.	Rzeszotary	elementy wyposażenia kościoła parafialnego pw. Podwyższenia Krzyża Świętego	B/1834/1-6	2007-09-05
5.	Siedliska	lampa wieczna i 2 krucyfiksy z kościoła filialnego p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego	B/2016/1-3	2009-05-19
6.	Studnica	elementy wyposażenia kościoła filialnego p.w. Matki Boskiej Ostrobramskiej i św. Kazimierza	B/2255/1-15	2012-11-29
7.	Ulesie	elementy wyposażenia kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP	660/116/B/1-21/90	1960-05-21

8.	Ulesie	elementy wystroju zewnętrznego kościoła parafialnego p.w. Wniebowzięcia NMP	B/2354/1-5	2013-11-04
9.	Ulesie	kamienny obelisk tzw. Kolumna łez z 1664 r.	1058/130	1994-02-23

Rejestr zabytków archeologicznych

Z obszaru Gminy Miłkowice do rejestru zabytków archeologicznych województwa dolnośląskiego wpisano **9 stanowisk archeologicznych**.

TABELA NR 3 – WYKAZ ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH.
REJESTR ZABYTEKÓW WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO.

L.p.	Miejscowość	Numer	Chronologia / Datowanie	Nr rejestru
1.	Dobrzejów	1/26/76-20	wczesne średniowiecze XII-XIII/grodzisko	10/85 21/Arch/64Wr z dnia 1964-06-16
2.	Jezierzany	1/46/77-19	epoka brązu V-halsztat/cmentarzysko?	110/85 722/Arch/74 z dnia 1974-03-06
3.	Miłkowice	1/46/77-19	halsztat/osada	109/85 721/Arch/74Wr z dnia 1974-03-04
4.	Pątnówek	1/29/76-20	pradzieje/osada; chronologia nieokreślona / osada	151/85 410/Arch/69Wr z dnia 1969-05-12
5.	Pątnówek	1/27/77-20	późne średniowiecze XIII-XIV/śląd osadnictwa; wczesne średniowiecze X-XI/osada; pradzieje / ślad osadnictwa; laten późny/osada	113/85 725/Arch/74 z dnia 1974-03-04
6.	Pątnówek	2/28/77-20	późne średniowiecze-okres nowożytny XIV-XVI/osada; okres wędrówek ludów wczesny/cmentarzysko szkieletowe; epoka brązu III-halsztat/cmentarzysko ciałopalne	69/85 410/Arch/69Wr z dnia 1969-04-23

7.	Pątnówek	6/34/76-20	pradzieje/śląd osadnictwa; halsztat/osada; okres wpływów rzymskich/osada; wczesne średniowiecze/osada	154/85 817/Arch/75/Wr z dnia 1975-05-12
8.	Pątnówek	7/34/77-20	wczesne średniowiecze IX-XI/śląd osadnictwa; chronologia nieokreślona/osada; halsztat/osada; halsztat/osada; wczesne średniowiecze/osada; okres wpływów rzymskich/osada; pradzieje/śląd osadnictwa	152/85 z 1985 815/Arch/75 z dnia 1975-05-12 153/85 z 1985 816/Arch/75 z dnia 1975-05-12
9.	Rzeszotary	1/13/76-20	wczesne średniowiecze VIII-IX / osada; pradzieje / śład osadnictwa; halsztat / osada	A-249 z dnia 1994-06-07

VI.2.b System ochrony krajobrazu kulturowego w dokumentach prawa miejscowego.

Formą prawnej ochrony krajobrazu kulturowego są ustalenia i zapisy w *miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (mpzp)*. Dla miejscowości bez pokrycia *mpzp*, granice stref ochrony układów historycznych wraz z nawarstwieniami archeologicznymi, zespołów pałacowo-parkowych z folwarkami lub bez, zostały ustalone (przy opracowywaniu *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Miłkowice*) z pracownikiem Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – Delegatura w Legnicy. Granice opracowano na podstawie decyzji o wpisie do rejestru zabytków, ewidencji parkowych, kart architektury zabytków nieruchomości, kart i ewidencji cmentarnych oraz kwerendy archiwalnej.

Na podstawie ustaleń ochrony środowiska kulturowego zawartych w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miłkowice. Zmiana.*, (zmienionym Uchwałą Nr XLVII/363/2018 Rady Gminy Miłkowice z dnia 14 maja 2018 r. zmieniającą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miłkowice, będącego zmianą studium wprowadzoną Uchwałą Nr XLIV/259/2014 Rady Gminy Miłkowice z dnia 10 stycznia 2014 r.), miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego będą opracowywane wg wyznaczonego harmonogramu.

W ***Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Miłkowice*** wyznaczono następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

Strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej

Strefy dotyczą terenów wpisanych do rejestru zabytków; i zostały określone dla obszarów szczególnie wartościowych, o zachowanej historycznej strukturze przestrzennej, uznane za szczególnie ważne, jako materialne świadectwo historyczne. W strefach obowiązuje priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich przed wszelkimi względami inwestycyjnymi, gospodarczymi i usługowymi.

Pierwszeństwo mają na tych obszarach wszelkie działania odtworzeniowe i rewaloryzacyjne, zarówno w przypadku przyrodniczych elementów krajobrazu, jak i w stosunku do historycznej struktury technicznej, instalacji wodnych, sieci komunikacyjnych oraz zabudowy.

Działania konserwatorskie w tych strefach zmierzają do zachowania i uczynienia historycznych układów przestrzennych, w tym historycznej linii zabudowy, układów ulic i placów oraz ich nawierzchni, dominant, układów zieleni. Wszelka działalność inwestycyjno-budowlana a także dokonywanie podziałów nieruchomości na obszarze objętym strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej wymaga uzgodnień z Dolnośląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków – Delegatura w Legnicy.

Na obszarze Gminy Miłkowice nie wyznaczono stref ścisłej ochrony konserwatorskiej.

Strefy ochrony konserwatorskiej

Strefy obejmują obszary, na których elementy historycznych układów i ich powiązania z krajobrazem zachowały się w stosunkowo niezmiennym kształcie, co stanowi o ich wartości kulturowej.

Działania konserwatorskie w tych strefach zmierzają do zachowania zabytkowych struktur osadniczych z uwzględnieniem i poszanowaniem zasadniczych elementów historycznego rozplanowania.

Na terenie stref ochrony konserwatorskiej wprowadza się wymóg konsultacji i uzgodnień z Dolnośląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków – Delegaturą w Legnicy, wszelkich działań inwestycyjnych, remontów, przebudów oraz zmian funkcji obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków.

Na obszarze Gminy Miłkowice wyznaczono **31 stref ochrony konserwatorskiej**, którymi objęto 5 wsi o średniowiecznej metryce oraz 26 stref ochrony zespołów pałacowo-parkowych, folwarcznych, kościelnych, zagród.

TABELA NR 4 – WYKAZ STREF OCHRONY KONSERWATORSKIEJ.

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Datowanie
1.	Bobrów	Zagroda nr 18.	k. XIX w.
2.	Bobrów	Zespół dworsko-parkowy z folwarkiem (we wschodniej części wsi).	XVI, XVIII, XIX w. – pocz. XX w.
3.	Gniewomirowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi tożsame ze strefą nawarstwień archeologicznych.	wzm. 1227 (1217?) r., XVII-XVIII w., XIX w., pocz. XX w.
4.	Gniewomirowice	Zagroda nr 6.	pocz. XX w.

5.	Gniewomirowice	Zagroda nr 14.	przed 1841 r., ok. 1890 r., XIX/XX w.
6.	Gniewomirowice	Zagroda nr 22.	ok. 1900 r.
7.	Gniewomirowice	Zespół folwarczny nr 46, 47.	1 poł. XIX, 2 poł. XIX, XIX/XX w.
8.	Goślinów	Zespół dworski z folwarkiem nr 14, 15-16, 17, 19.	3-4 ćw. XIX w., pocz. XX w.
9.	Grzymalin	Zagroda nr 74.	k. XIX w., pocz. XX w.
10.	Jakuszów	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem nr 11, 12.	l. 1850-1880, XX w.
11.	Jezierzany	Zespół dworski z folwarkiem nr 8-9-10, nr 14.	XVIII w., XIX w.
12.	Kochlice	Historyczny układ ruralistyczny wsi tożsamej ze strefą ochrony nawarstwień archeologicznych.	wzm. 1419 r., XVI-XVII w., XVIII w., XIX-pocz. XX w.
13.	Kochlice	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem, ul. Sportowa nr 5, nr 10.	pocz. XIX w., 2 poł. XIX w., pocz. XX w.
14.	Lipce	Zespół pałacowy z folwarkiem nr 19.	2 poł. XIX w. (w miejscu dóbr rycerskich?)
15.	Miłkowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi tożsamej ze strefą ochrony nawarstwień archeologicznych.	ok. 1285 r., XV w., XVII w., XIX w., pocz. XX w.
17.	Miłkowice	Zagroda, ul. Kwiatowa nr 3.	2 poł. XIX w.
17.	Miłkowice	Zagroda, ul. Wojska Polskiego nr 17.	k. XIX w.
18.	Miłkowice	Zagroda, ul. Wojska Polskiego nr 25.	k. XIX w.
19.	Miłkowice	Zagroda, ul. Wojska Polskiego nr 36.	ok. 1870 r.
20.	Pątnówek	Zespół pałacowo-parkowy z folwarkiem nr 38.	XIX w., pocz. XX w.

21.	Rzeszotary	Historyczny układ ruralistyczny wsi tożsamej ze strefą ochrony nawarstwień archeologicznych.	wzm. 1281 r., XIV-XV w., 2 poł. XVII w., XVIII w., XIX w.
22.	Rzeszotary	Zespół mieszkalno-gospodarczy, ul. Wiejska 112.	1909 r.
23.	Siedliska	Zagroda nr 2.	XIX/XX w.
24.	Siedliska	Zagroda nr 25.	k. XIX w.
25.	Siedliska	Zagroda nr 97.	k. XIX w., pocz. XX w.
26.	Studnica	Zespół folwarczny nr 14.	1 poł. XIX w., XIX/XX w
27.	Studnica	Zespół kościelny; w pn. części wsi, przy rozwidleniu dróg.	wzm. XIV w., 1690 r., l. 1816-1818
28.	Ulesie	Historyczny układ ruralistyczny wsi tożsamej ze strefą ochrony nawarstwień archeologicznych.	wzm. 1283 r., XIV w., ok. 1500 r., XVIII-XIX w., 1 poł. XX w.
29.	Ulesie	Zespół kościelny; w pd.-zach. części wsi.	XVI-XVIII w., 1863 r., 1900 r.
30.	Ulesie	Zagroda nr 17.	1 poł. XIX w., 4 ćw. XIX w.
31.	Ulesie	Zagroda nr 71.	k. XIX w., pocz. XX w.

Strefy ochrony krajobrazu kulturowego

Strefy obejmują obszary o charakterystycznym wyglądzie, ukształtowane w wyniku działalności człowieka lub obszary krajobrazu naturalnego przestrzennie związanego z historycznym założeniem.

Na obszarze Gminy Miłkowice *nie wyznaczono stref ochrony krajobrazu kulturowego.*

Strefy ścisłej ochrony archeologicznej

Zabytek archeologiczny to zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem (Art. 3 pkt. 4 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Stanowisko archeologiczne podlega ochronie jako zabytek od momentu wpisu do rejestru zabytków lub ujawnieniu w ewidencji stanowisk archeologicznych – Archeologicznym Zdjęciu Polski (AZP).

Ochrona dziedzictwa archeologicznego polega na zachowaniu stanowiska nieprzebadanego albo przebadanego fragmentarycznie. Zasady ochrony stanowisk archeologicznych mogą dopuścić utrzymanie dotychczasowego zagospodarowania, uznanego za nieniszczące lub określić działania zakazane, np. wykonywanie prac ziemnych oraz intensywne zalesianie. Wszelkie działania w obrębie stanowisk i stref wymagają pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków – Oddział Terenowy w Legnicy.

Strefy obejmują stanowiska archeologicznych o własnej formie terenowej oraz wpisane do rejestru zabytków archeologicznych. W strefie obowiązuje całkowity zakaz wszelkiej działalności inwestycyjnej a podejmowane prace o charakterze rewaloryzacyjnym, czy rekultywacyjnym wymagają pozwoleń służb konserwatorskich i mogą być prowadzone pod ich nadzorem.

W Gminie Miłkowice wpisanych do rejestru jest **9 stanowisk archeologicznych – objętych ścisłą strefą ochrony archeologicznej** (patrz: TABELA NR 3).

Strefy obserwacji archeologicznej

Strefy obserwacji archeologicznej wyznaczone są dla wsi o średniowiecznej i nowożytniej metryce oraz dla zespołów rezydencjonalnych oraz zespołów folwarcznych.

Wsie objęte ochroną historycznych układów ruralistycznych posiadają tożsame z nimi strefy ochrony nawarstwień archeologicznych (obserwacji archeologicznej).

Wszelkie inwestycje planowane na obszarach objętych strefami obserwacji archeologicznej na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego muszą uzyskać pozwolenie właściwego organu w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

W strefie obserwacji archeologicznej obowiązuje:

- nakaz przeprowadzenia badań archeologicznych w przypadku realizowania robót ziemnych mogących doprowadzić do zniszczenia lub przekształcenia zabytku archeologicznego;
- zakres i rodzaj badań archeologicznych ustala wojewódzki konserwator zabytków;
- dla stanowisk archeologicznych o zachowanej formie krajobrazowej należy dążyć do jej odstonięcia i eksponowania;
- ustala się zakaz zalesiania stanowisk archeologicznych.

Na obszarze Gminy Miłkowice wyznaczono **5 stref obserwacji archeologicznej – stref ochrony nawarstwień archeologicznych** (patrz: TABELA NR 4).

VI.2.c Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Miłkowice.

Zgodnie z Art. 21. Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2021 r. poz. 710 z dnia 16 kwietnia 2021 r.) – ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Zgodnie z Art. 22.4 Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 710 z dnia 16 kwietnia 2021 r.) – Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy.

Zgodnie z Art. 22.5 Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 710 z dnia 16 kwietnia 2021 r.) – w gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

1. zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
2. inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
3. inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U.2019.1886) określa sposób prowadzenia ewidencji (na wszystkich szczeblach) a także wzory kart ewidencji krajowej i wojewódzkiej oraz kart adresowych gminnej ewidencji zabytków.

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Miłkowice została wykonana w oparciu o rejestr zabytków nieruchomych województwa dolnośląskiego, karty adresowe zabytków nieruchomych, karty ewidencyjne zabytków architektury i budownictwa, karty ewidencyjne zabytkowych cmentarzy, ewidencje cmentarzy i parków znajdujące się w zasobach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu Oddziale Terenowym w Legnicy. Przeprowadzono również kwerendę bibliograficzną, kartograficzną i ikonograficzną.

Stanowiska archeologiczne opracowano na podstawie dokumentacji Archeologicznego Zdjęcia Polski oraz po konsultacjach z WUOZ we Wrocławiu Oddziałem Terenowym w Legnicy.

Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Miłkowice, opracowana w 2019 r., pozytywnie zaopiniowana przez Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków Delegatura w Legnicy, i przyjęta Zarządzeniem Nr 90/2019 Wójta Gminy Miłkowice z dnia 08 października 2019 r. w sprawie gminnej ewidencji zabytków Gminy Miłkowice w formie zbioru kart adresowych.

Zarządzenie Wójta Gminy Miłkowice z dnia 08 października 2019 r. w sprawie przyjęcia Ewidencji Zabytków Gminy Miłkowice wraz z wykazem obiektów Gminnej Ewidencji Zabytków dostępne jest na stronie BIP Urzędu Gminy Miłkowice.

<http://www.milkowice.biuletyn.net/?bip=2&cid=81&id=535>

W *Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Miłkowice* zostały ujęte: obiekty i zespoły budynków o istotnych, lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych, historyczne układy przestrzenne i zieleni komponowanej oraz zabytki archeologiczne.

Gminna Ewidencja Zabytków nie jest dokumentem zamkniętym; powinna być systematycznie aktualizowana, poprzez wykreślenia z niej obiektów nieistniejących, gruntownie przebudowanych a także uzupełniana o obiekty wskazane w wyniku nowych ustaleń naukowych. Wszelkie zmiany nie powodują nieważności ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz gminnego programu opieki nad zabytkami.

Zgodnie z Art. 13.5 Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 710 z dnia 16 kwietnia 2021 r.) skreślenie z gminnej ewidencji zabytków obiektu wpisanego do rejestru zabytków następuje na podstawie decyzji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Zgodnie z Art. 39.3 Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r., poz. 1333, 2127, 2320 z późniejszymi zmianami) w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów nie wpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Gmina Miłkowice jest właścicielem lub współwłaścicielem następujących obiektów ujętych w GEZ:

L.p.	Miejscowość	Lokalizacja	Obiekt
1.	Bobrów	nr 16	Dwór w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek mieszkalny.
2.	Bobrów	nr 6, 7, 16	Lodownia w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem.
3.	Bobrów	nr 6, 7, 16	Budynek inwentarski w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem.
4.	Bobrów	nr 6, 7, 16	Stajnia w zespole dworsko-parkowym z folwarkiem, ob. budynek gospodarczy.
5.	Bobrów	dz. 196	Park w zespole dworskim z folwarkiem.
6.	Gniewomirowice	powyżej nr 38 (na drodze – dz. nr 275 fragm.)	Mostek kamienny nad ciekim wodnym Lubiatówka.
7.	Jakuszków	nr 11	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. budynek mieszkalny.

8.	Jakuszów	nr 11	Stajnia w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem, ob. budynek gospodarczy.
9.	Jezierzany	nr 14	Dwór (dom pański) w zespole dworskim z folwarkiem, w l. 30. XX w. szkoła przysposobienia rolniczego, ob. budynek mieszkalny.
10.	Miłkowice	ul. Kolejowa 4	Budynek mieszkalny w osiedlu mieszkaniowym pracowników kolei.
11.	Miłkowice	ul. Kolejowa 5	Budynek mieszkalny w osiedlu mieszkaniowym pracowników kolei.
12.	Miłkowice	ul. Kopernika nr 4a-b	Budynek mieszkalny.
13.	Miłkowice	ul. Parkowa 3a-3b	Budynek mieszkalny w osiedlu mieszkaniowym pracowników kolei.
14.	Miłkowice	ul. Parkowa 4	Budynek mieszkalny w osiedlu mieszkaniowym pracowników kolei.
15.	Miłkowice	ul. Proletariacka 2a-2b	Budynek mieszkalny.
16.	Miłkowice	ul. Proletariacka 3b	Budynek mieszkalny.
17.	Miłkowice	ul. Proletariacka 4a	Budynek mieszkalny.
18.	Miłkowice	ul. Proletariacka 26a-26b	Budynek mieszkalny.
19.	Miłkowice	ul. Proletariacka 28a-28b	Budynek mieszkalny.
20.	Miłkowice	ul. Strażacka 2	Budynek mieszkalny w osiedlu mieszkaniowym pracowników kolei.
21.	Miłkowice	ul. Wojska Polskiego 64a-64b-64c-64d-64e	Budynek mieszkalny w osiedlu mieszkaniowym pracowników kolei.

22.	Miłkowice	ul. Wojska Polskiego nr 66a-66b	Budynek mieszkalny w osiedlu mieszkaniowym pracowników kolei.
23.	Miłkowice	ul. Wojska Polskiego nr 68a-68e	Budynek mieszkalny w osiedlu mieszkaniowym pracowników kolei.
24.	Miłkowice	ul. Wojska Polskiego nr 95	Budynek poczty (<i>Kaiserliches Postamt</i>), ob. budynek mieszkalny z pocztą.
25.	Rzeszotary	dz. nr 587	Cmentarz komunalny, ob. zamknięty (pn. część wsi; przedłużenie ul. Szkolnej).

VII. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO GMINY MIŁKOWICE.

Gmina Miłkowice, o pow. 86,4 km² położona jest w centralnej części powiatu legnickiego, w województwie dolnośląskim.

Najstarsze ślady osadnictwa na terenie gminy pochodzą z epoki kamienia; najcenniejsze to: *Rzeszotary – mezolit obozowisko; stanowisko archeologiczne nr 1/13/76-20 wpisane do rejestru zabytków nr A-249 z dnia 1994-06-07*. Z okresu neolitu pochodzą liczne osady i ślady osadnicze; z okresu epoki brązu liczba stanowisk jest większa (są to: ślady osadnictwa, osady, cmentarzyska). Odnotowano także znaleziska z okresu halszackiego oraz pochodzące z okresu wpływów rzymskich (relikty kultury przeworskiej). Najbardziej liczna grupa stanowisk pochodzi z okresu średniowiecza; są to ślady osadnicze oraz osady. Odnotowano także 13 cmentarzysk (po 1 cmentarzysku w: Dobrzejowie, Jezierzanach, Studnicy i Ulesiu; po 2 cmentarzyska w: Głuchowicach, Gniewomirowicach; 5 cmentarzysk w Pątnówku, z których na 3 stanowiskach odkryto po 2 cmentarzyska).

Na terenie Gminy Miłkowice, w miejscowościach:

- Dobrzejów odkryto *grodzisko z XII/XIII w.; stanowisko archeologiczne nr 1/26/76-20 wpisane do rejestru zabytków nr 10/85 21/Arch/64Wr z dnia 1964-06-16*.
- Ulesie odkryto *skarb z XI w.; stanowisko archeologiczne nr 12/56/77-20*.

W okresie wczesnego średniowiecza (od pocz. VII w.) obszar gminy Miłkowice, jak i pozostałe tereny Śląska, są intensywnie zasiedlane; są to początkowo osady słowiańskich Trzebowian, później różnych formacji protopolskich sprzed 990 r. oraz osadnictwo związane z uformowanym państwem polskim. Tereny obecnej gminy Miłkowice nie leżały na głównym szlaku komunikacyjnym i handlowym ze Śląska do Niemiec, ale przylegały bezpośrednio do niego. Żyzne ziemie zapewniały rozwój, stąd tak duża ilość wsi zakładanych już w średniowieczu. Wiek XII/XIII to okres intensywnego zasiedlania i zagospodarowania całego Dolnego Śląska, zwłaszcza pod rządami księcia wrocławskiego Henryka I Brodatego (zachęcał on również osadników niemieckich do osiedlania się na Śląsku i wnoszenie tu swoich zasobów finansowych, doświadczeń i umiejętności).

Gmina leży na terenie dawnego Księstwa Legnickiego istniejącego w latach 1248-1675. Przez cały ten okres pozostawał w rękach władców z dynastii Piastów. Po zmianach politycznych w XVIII wieku obszar gminy znalazł się w okręgu legnickim podzielonym na trzy części zwane *Kreis*. Północno-wschodnia część gminy leżała w Trzecim Okręgu Legnickim *Liegnitzisch Dritter Kreis*. Obejmował on wsie Głuchowice, Grzymalin, Kochlice i Rzeszotary. Drugi Okręg Legnicki *Liegnitzisch Anderter Kreis* to obszar, w skład którego wchodziły wsie Bobrów, Jezierzany, Gniewomirowice, Goślinów, Jakuszów. Lipce. Miłków, Pątnówek, Siedliska i Ulesie. Ostatnia spośród wsi gminy Miłkowice – Studnica – należała do Obwodu Chojnowskiego *Haynauischesweichbild*. W wyniku I wojny śląskiej (1740-1742) cały obszar gminy znalazł się w rękach Prus i od 1742 do 1945 roku wchodził w skład powiatu legnickiego, *Landkreis Liegnitz*. Powiat stanowił – od 1815 roku – część Rejencji Legnickiej, również funkcjonującej do 1945 roku.

Z lat 1202-1424 pochodzą potwierdzone w dokumentach wzmianki o wsiach:

Bobrów – 1343 r.; Głuchowice – 1386 r.; Gniewomirowice – 1202 r. (wymieniany z tego obszaru *Komes Gniewomir*), 1285 – 1305 r.; Goślinów – 1285 – 1305 r.; Grzymalin – 1337 – 1354 r., 1399 r.; Jakuszów – 1225 r., 1285 – 1305 r.; Jezierzany 1285 – 1305 r.; Kochlice po 1400 r.; Lipce 1424 r.; Miłkowice 1285 – 1305 r.; Pątnówek 1250 – 1270 r. (wymieniany z tego obszaru *ksiązęcy szambelan Pantina*), 1285-1305 r., przed 1317 r.; Rzeszotary 11/18 sierpnia 1281 r. (dokument księcia Henryka ze Śląska), ok. 1300 r.; Siedliska 1356 r.; Studnica 1305 r.; Ulesie 1283 r.

Obecnie Gmina Miłkowice podzielona jest na 16 sołectw:

- Bobrów
- Dobrzejów
- Głuchowice
- Gniewomirowice
- Goślinów
- Grzymalin
- Jakuszów
- Jezierzany
- Kochlice
- Lipce
- Miłkowice
- Pątnówek
- Rzeszotary
- Siedliska
- Studnica
- Ulesie

Na obszarze gminy wszystkie sołectwa (oprócz Dobrzejowa) posiadają średniowieczną metrykę; dla 5 z nich (Gniewomirowice, Kochlice, Miłkowice, Rzeszotary, Ulesie), o zachowanych historycznych układach ruralistycznych z nawarstwieniami archeologicznymi, założono karty *Gminnej Ewidencji Zabytków*, z doprecyzowanymi granicami. W celu ich ochrony należy wprowadzić, zarówno w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*, jak i w opracowywanych *miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego* system stref ochrony konserwatorskiej.

Opracowana w 2019 r. *Gminna Ewidencja Zabytków Gminy Miłkowice* zawiera zweryfikowane i uzupełnione obiekty, zespoły, obszary i stanowiska archeologiczne, które ze względu na swoją wartość artystyczną i historyczną podlegają ochronie konserwatora zabytków.

Z wykazu, obowiązującego do 2019 r., usunięto 84 obiekty, które:

- utraciły wartości na podstawie, których zostały wcześniej zakwalifikowane – 47 obiektów;
- nieistniejące – 13 obiektów;
- rekordy błędne (powtórzone, nieuzasadnione, nowe obiekty) – 17 obiektów;
- niezidentyfikowane – 7 obiektów.

(wykaz obiektów usuniętych z GEZ zawiera Załącznik nr 1 do GEZ Gminy Miłkowice'2019).

Wójt Gminy Miłkowice, w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, wyznaczył 62 nowe obiekty, cenne historycznie, kulturowo i architektonicznie, świadczące o historii, rozwoju i randze wsi (np. przystanek kolejowy w Jezierzanach, budynki szkół ewangelickich w Kochlicach) a także stanowiących elementy zespołów, zagród (np. mur ogrodzeniowy z fragmentami bramy w zespole pałacowo-parkowym z folwarkiem w Jakuszowie).

Zasób obiektów zabytkowych ujęty w Gminnej Ewidencji Zabytków składa się z:

1. założeń pałacowo (lub dworsko)-parkowych z folwarkami: 5 założeń (Bobrów, Goślinów, Jakuszków, Kochlice, Pątnówek); założeń pałacowych (lub dworskich) z folwarkami: 2 założenia (Jezierzany, Lipce); folwarki: 2 założenia (Gniewomirowice, Studnica); wszystkie zespoły objęto ochroną wprowadzając strefę ochrony konserwatorskiej; (patrz: TABELA NR 4)
2. parków: 5 założeń, w tym 4 wchodzących w skład założeń pałacowych lub dworskich (Bobrów, Jakuszków, Kochlice, Pątnówek) oraz parku w Gniewomirowicach; 2 parki objęto ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków (Jakuszków, Kochlice); (patrz: TABELA NR 1)
3. dworów, pałaców: 6 (Bobrów, Goślinów, Jakuszków, Jezierzany, Lipce, Pątnówek); 4 obiekty objęto ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków (Goślinów, Jakuszków, Lipce, Pątnówek); (patrz: TABELA NR 1)
4. zespołów kościelnych: 2 założenia (Studnica, Ulesie);
5. kościołów: 7 (Grzymalin, Miłkowice, Rzeszotary x2, Siedliska, Studnica, Ulesie); 4 obiekty objęto ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków (patrz: TABELA NR 1). Ponadto z kościołów w: Grzymalinie, Rzeszotarach, Siedliskach, Studnicy i Ulesiu elementy wyposażenia wpisano do rejestru zabytków ruchomych;
6. cmentarzy: 9 (Grzymalin x2, Rzeszotary x3 – w tym jeden komunalny z 1909 r., ob. zamknięty; Siedliska, Studnica, Ulesie x2);
7. obiektów użyteczności publicznej: dworca kolejowego (Miłkowice) objętego ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków (patrz: TABELA NR 1); przystanków kolejowych; zajazdów;
8. zagród, budynków gospodarczych, kaplic, zespołu budynków mieszkalnych i gospodarczych pracowników kolei (Miłkowice);
9. zabytków archeologicznych (164 stanowiska archeologiczne); 9 stanowisk objęto ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków (patrz: TABELA NR 3).

Na obszarze Gminy Miłkowice oprócz zabytków nieruchomych, ruchomych i stanowisk archeologicznych znajdują się obszary przyrodniczo-krajobrazowe, pomniki przyrody oraz szlaki turystyczne, posiadające walory turystyczno-krajobrazowe, a także będące jedną z form popularyzowania i udostępniania dziedzictwa kulturowego oraz przyrodniczego (wymienione w pkt. VI.1.d – *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miłkowice, 2004*).

VIII. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

W Programie Opieki nad Zabytkami Gminy Miłkowice na lata 2021-2024 wykorzystano m.in. dane z analiz SWOT zawartych w: *Strategii Rozwoju Gminy Mikowice 2004 r.* a także w *Sołeckich Strategiach Rozwoju Wsi* opracowanych w latach 2009-2019 oraz w *Planach Odnowy Miejscowości* opracowanych w latach 2009-2012 a mające wpływ na dziedzictwo kulturowe gminy.

Analiza SWOT będąc narzędziem w programowaniu rozwoju lokalnego, ma celu określenie i ocenę materialnych oraz niematerialnych czynników sprzyjających lub utrudniających rozwój i funkcjonowanie gminy, zarówno obecnie, jak i w przyszłości. Jest to efektywna metoda identyfikacji słabych i mocnych stron (czynniki wewnętrzne) oraz szans i zagrożeń (czynniki zewnętrzne) mających wpływ na stan dziedzictwa kulturowego gminy, jak również na promocję gminy, rozwój turystyki, przyrodę.

MOCNE STRONY [Strengths]	SŁABE STRONY [Weaknesses]
<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowana w 2019 r. aktualna <i>Gminna Ewidencja Zabytków</i>. 2. Uwzględnienie zagadnień ochrony zabytków w dokumentach gminy (<i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego; mpzp</i>). 3. Opracowane w dużej części <i>Sołeckie strategie rozwoju; Plany odnowy wsi</i>. 4. Znajdujące się na terenie gminy obszary cenne przyrodniczo i krajobrazowo: <i>Obszar Natura 2000 PLB020052; „Torfowisko w okolicach Miłkowic”</i> użytek ekologiczny i zespół przyrodniczo-krajobrazowy w Jezierzanach; 4 pomniki przyrody; zabytkowe parki (w tym 2 wpisane do rejestru zabytków) z założeń pałacowych lub dworskich. 5. Warunki przyrodniczo-krajobrazowe sprzyjające rozwojowi agroturystyki i turystyki (m.in. szlaki turystyczno-historyczne: <i>Dookoła Legnicy</i>). 6. Duża ilość stanowisk archeologicznych świadczących o historii terenu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zachowane w małym stopniu historyczne układy ruralistyczne; 5 układów wraz ze strefą nawarstwień archeologicznych z 15 wsi o średniowiecznej proveniencji. 2. Mała ilość obiektów zabytkowych, obiekty o lokalnym znaczeniu. 3. Nieład przestrzenny; przekształcenia historycznych układów poprzez wprowadzoną nową zabudowę niezgodną z lokalną tradycją budowlaną; samowole budowane. 4. Nieużytkowane i dewastowane obiekty zabytkowe, w tym: obiekty kolejowe, pałace, zły stan parków. 5. Obiekty zabytkowe będące własnością gminy o znaczeniu lokalnym. 6. Niedostateczny stan zabezpieczeń antywłamaniowych i przeciwpożarowych obiektów zabytkowych. 7. Brak oznakowania obiektów zabytkowych, miejsc historycznych, atrakcji turystycznych. 8. Słaba promocja walorów kulturowych oraz krajobrazowych gminy.

<p>7. Wyodrębniony Fundusz Sołecki (<i>Ustawa z dnia 21 lutego 2014 r. Dz.U. 2014, poz. 301 oraz Uchwała Nr XLVII/277/2014 Rady Gminy Miłkowice z dnia 25 marca 2014 r.</i>).</p>	<p>9. Słaba świadomość społeczna o konieczności opieki nad zabytkami.</p> <p>10. Niewystarczające środki finansowe w budżecie gminy z przeznaczeniem na zabytki, ich ochronę, turystykę i promocję.</p> <p>11. Mała oferta turystyczna bazująca na walorach gminy; niska baza noclegowa, gastronomiczna; brak pkt informacji turystycznej.</p> <p>12. Niski stopień zorganizowania społeczności; nieaktywność społeczna.</p> <p>13. <i>Strategia Rozwoju Gminy z 2004 r. (wymagana aktualizacja).</i></p> <p>14. <i>Plan ochrony zabytków Gminy Miłkowice na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych VII'2005 r. (sygn. SO.5-Z/05 o adnotacji ZASTRZEŻONE); (wymagana aktualizacja).</i></p>
---	---

SZANSE [Opportunities]	ZAGROŻENIA [Threats]
---------------------------	-------------------------

<ol style="list-style-type: none"> 1. Położenie blisko dużych aglomeracji miejskich istotnych w skali województwa (Legnica, Wrocław). 2. Bliskość Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – miejsca pracy. 3. Fragment <i>Obszaru Natura 2000; użytku ekologicznego i zespołu przyrodniczo-krajobrazowego</i> – rozwój turystyki i agroturystyki, promocja gminy. 4. Wzrost zapotrzebowania na różne formy turystyki. 5. Zwiększenie udziału i świadomości mieszkańców w ochronie dziedzictwa kulturowego poprzez m.in. ochronę i wspieranie tradycyjnych zawodów, potraw, zwyczajów. 6. Fundusze unijne na lata 2021 – 2027, w tym <i>Fundusz Spójności</i>. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niezadawalający i pogarszający się stan techniczny obiektów ujętych w GEZ; dekapitalizacja, nieprzystosowanie do nowych funkcji, w części nieużytkowane. 2. Wtórne podziały i parcelacje zabytkowych obszarów, zespołów i obiektów. 3. Samowolne działania przy zabytkach (działania bez uzgodnień konserwatorskich); działania kolidujące z zachowaniem zabytkowych wartości obiektów i ich otoczenia. 4. Konkurencyjność produktów importowanych w stosunku do lokalnych (cena). 5. Niskie pozyskiwanie środków z funduszy unijnych, ministerialnych, wojewódzkich.
---	--

IX. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE (CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ, ZADANIA)

Głównym celem polityki gminnej w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami jest zachowanie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, poprzez wprowadzenie działań obejmujących ochronę przed degradacją zabytków i krajobrazu kulturowego, dążenie do poprawy stanu zabytków, ich odbudowy, rewitalizacji i adaptacji a także działań edukacyjnych – powiększających wiedzę w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego.

W tym celu opracowano cele, które wzajemnie się równoważą i uzupełniają. Są one zgodne z celami głównymi (strategicznymi), szczegółowymi (operacyjnymi) a także z priorytetami zawartymi w zewnętrznych (na poziomie kraju i województwa) i wewnętrznych (na poziomie gminy) dokumentach strategicznych, planistycznych i programowych a odnoszące się do zadań jednostek samorządu terytorialnego w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego.

CEL 1**ZINTEGROWANE ZARZĄDZANIE ZASOBAMI DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.**

Kierunki działań	Zadania
<p>Wsparcie działań związanych z ratowaniem i użytkowaniem zabytków. Rozszerzenie zasobu dziedzictwa kulturowego.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematyczna aktualizacja <i>Gminnej Ewidencji Zabytków</i>: <ul style="list-style-type: none"> • w porozumieniu z konserwatorem zabytków uzupełnianie o nowe, wskazane obiekty oraz wykreślanie obiektów rozebranych, gruntownie przebudowanych; • weryfikowanie i aktualizacja stanu prawnego, np. poprzez wprowadzone nowe formy ochrony. 2. Opracowanie <i>Uchwały Krajobrazowej</i> na podstawie <i>Ustawy z dn. 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu (Dz. U. z 2015 r. poz. 774)</i>, ograniczającej chaos przestrzenny (ustawa porządkuje terminologię związaną z ochroną krajobrazu, przyznaje radzie gminy kompetencje ustalania w formie uchwały zasad i warunków sytuowania obiektów małej architektury, tablic i urządzeń reklamowych, ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów budowlanych, z których mogą być wykonywane); zmieniono nią m.in. przepisy <i>Prawa budowlanego</i>, <i>Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym</i> czy <i>Ustawy o podatkach i opłatach lokalnych</i>. <u>Zgodnie z nowymi przepisami wprowadzenie takich ustaleń nie będzie już możliwe w planach miejscowych, ale wyłącznie w uchwale reklamowe.</u>

	<ol style="list-style-type: none">3. Opracowanie dla brakujących obszarów gminy <i>mpzp</i>, z uwzględnieniem różnych form ochrony dziedzictwa kulturowego.4. Prowadzenie polityki bezwzględnej ochrony obszarów o najwyższej wartości przyrodniczo-krajobrazowej, jak <i>Natura 2000</i>, pomniki przyrody, rezerваты, użytki ekologiczne.5. Ochrona historycznych układów ruralistycznych z nawarstwieniami archeologicznymi, m.in. zachowanie historycznej parcelacji, układu dróg, form architektonicznych. Przeciwdziałanie chaosowi inwestycyjnemu i dewastacji środowiska, jako forma ochrony krajobrazu kulturowego.6. Realizacja kierunków i zasad polityki przestrzennej wskazanej w: <i>Strategii rozwoju Gminy Miłkowice 2004 (wymagana aktualizacja)</i> oraz w opracowanych <i>Sołectkich Strategiach Rozwoju Wsi</i> a także w <i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Miłkowice</i>, dotyczących dziedzictwa kulturowego, w tym zabytków, krajobrazu kulturowego i środowiska przyrodniczego.7. Przestrzeganie całkowitego zakazu zabudowy na stanowiskach archeologicznych o formach krajobrazowych (np. grodziska) oraz wpisanych do rejestru zabytków.8. Ochrona dziedzictwa archeologicznego; na obszarach objętych strefami ochrony i obserwacji archeologicznej oraz w obrębie stanowisk archeologicznych i ich sąsiedztwie bezwzględny wymóg przeprowadzania badań i nadzoru archeologicznego.9. Wspieranie działań na rzecz zachowania, rewitalizacji, renowacji i odtworzenia obiektów zabytkowych. Wg zapisów <i>Programu opieki n/zabytkami pow. legnickiego na l. 2021-2024</i>: wsparcie finansowe dla właścicieli zabytków.10. Oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków (uzupełnienie lub odnowa oznakowania) znakiem Konwencji Haskiej wg <i>Rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków</i> (Dz. U. Nr 30, poz. 259).11. Określenie zasobów zabytkowych, które można wykorzystać dla tworzenia nowych ścieżek edukacyjnych, szlaków historycznych itp.
--	--

	<p>12. Aktualizacja <i>Planu ochrony zabytków Gminy Miłkowice na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych z 2005.</i></p> <p>13. Stworzenie samorządowego systemu preferencji finansowych dla właścicieli obiektów i obszarów zabytkowych (np. parki), uwarunkowanych podjęciem przez nich działań zabezpieczających i konserwacji.</p>
--	---

CEL 2**WZMACNIANIE TOŻSAMOŚCI I MARKI REGIONU POPRZEZ ZASOBY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.**

Kierunki działań	Zadania
<p>Kształtowanie tożsamości regionalnej poprzez działania edukacyjne i promocyjne.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wygenerowanie mapy z zabytkami (na podstawie GEZ) oraz innymi elementami dziedzictwa kulturowego (obszary chronione, szlaki turystyczno-krajobrazowe, pomniki przyrody itp.) do celów edukacyjnych i promocyjnych. 2. Tworzenie <i>zagród edukacyjnych, wiosek tematycznych</i> (jak np. <i>Miłkowice wioska kolejarzy</i>). 3. Opracowanie ujednoczonych tablic informacyjnych zawierających podstawowe dane o etymologii nazwy wsi, historii i obiektach zabytkowych na jej obszarze (np. przy wjazdach do miejscowości) oraz tablic z krótkim opisem przy obiektach zabytkowych. 4. Kontynuacja opracowania i wykonania „witaczy” w poszczególnych wsiach. 5. Wspieranie i podjęcie działań edukacyjnych w zakresie ekologii, historii i zasobu kulturowego regionu – promocja za pośrednictwem stron internetowych gminy. 6. Opracowanie oraz wspieranie publikacji (broszury, foldery) obejmujących zagadnienia związane z historią miejscowości, zabytkami oraz z zasadami ochrony dóbr kultury. 7. Włączenie tematyki o dziedzictwie kulturowym do szkół prowadzonych przez gminę. Dofinansowanie szkolnych konkursów wiedzy o środowisku kulturowym gminy. 8. Udział pracowników UG w szkoleniach związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego, jako merytoryczne wsparcie samorządów w skutecznym zarządzaniu dziedzictwem kulturowym, przez co jego efektywną ochroną i wykorzystaniem w rozwoju społecznym i gospodar-

	czym (współpraca z Wojewódzkim Urzędem Marszałkowskim, Narodowym Instytutem Dziedzictwa w Warszawie - „Dziedzictwo obok mnie – poradnik zarządzania dziedzictwem w gminach”).
Wzmocnienie zaangażowania społecznego w zakresie opieki nad zabytkami.	<ol style="list-style-type: none">1. Przygotowanie właścicieli obiektów zabytkowych do absorpcji środków z Funduszy Europejskich, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego – informacja, doradztwo pracowników UG w przygotowaniu wniosków o aplikację finansową na prace przy zabytkach.2. Organizowanie i dalsze dofinansowanie lokalnych inicjatyw związanych z propagowaniem tradycji, tożsamości, historii (współpraca ze stowarzyszeniami, szkołami, osobami fizycznymi) – jarmarki, spotkania, konkursy, wystawy, warsztaty kulinarne, rękodzielnicze, ceramiczne.3. Prowadzenie bieżących prac porządkowych, pielęgnacyjnych i zabezpieczających na terenach zielonych objętych ochroną konserwatorską (np. aleje, parki), będących własnością gminy, z wykorzystaniem osób bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych (we współpracy z powiatowym urzędem pracy tworzenie nowych miejsc pracy).4. Uczestnictwo Urzędu Gminy w organizowanych corocznie przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Europejskich Dniach Dziedzictwa – największego w Europie wydarzenia promującego dziedzictwo kulturowe. W 2021 r. – pod hasłem „Smaki Dziedzictwa”.5. Wspieranie inicjatyw związanych z rozwojem i obsługą ruchu turystycznego.

X. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Program Opieki nad Zabytkami Gminy Miłkowice na lata 2021-2024 realizowany będzie poprzez wskazane zadanie, które umożliwią osiągnięcie przyjętych celów.

Podstawą instrumentarium są obowiązujące przepisy prawa oraz zawarte w nich regulacje. Przyjęto, że zadania określone w niniejszym programie będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

1. prawnych – wynikających z przepisów ustawowych, w tym:

- opracowanie i uchwalanie *miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego*;
- aktualizacja *Planu ochrony zabytków Gminy Miłkowice na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych o sygn. SO.5-Z/05*;
- aktualizacja *Strategii rozwoju gminy Miłkowice*;
- opracowanie i przyjęcie *Uchwały krajobrazowej*;
- opracowanie i przyjęcie uchwały pozwalającej dotowanie przez jednostkę samorządu terytorialnego prac przy zabytkach ujętych w GEZ (obecnie dotacja możliwa jest przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków);
- wykonywanie decyzji administracyjnych, w tym wojewódzkiego konserwatora zabytków (np. wykonanie badań archeologicznych; zakazy podziału historycznych założeń; brak zgody do wyłączenia poza granice adm. jednostki samorządowej historycznie ukształtowanych siedlisk itp.);
- sporządzenie co 2 lata sprawozdania z realizacji zadań gminnego programu opieki nad zabytkami.

2. finansowych – obejmujących m.in. coroczne zabezpieczenie w uchwalanych budżetach gminy środków finansowych na zadania związane z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami (na 2021 r. – zabezpieczono 40.000,00 zł), w tym dofinansowanie prac konserwatorskich, remontowych i archeologicznych przy zabytkach będących własnością Gminy Miłkowice (*Uchwała nr XXIV/204/2016 Rady Gminy Miłkowice z dnia 30 sierpnia 2016 r. w sprawie zasad i trybu udzielania z budżetu Gminy Miłkowice dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków*; korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich a także dofinansowanie, prac i publikacji promocyjno-edukacyjnych.

3. koordynacyjnych – obejmujących realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w dokumentach strategicznych na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym, planach rozwoju lokalnego itp.;

4. społecznych – obejmujących prowadzenie działań z zakresu współpracy i współdziałania z właścicielami oraz użytkownikami zabytków, w tym z władzami kościelnymi i parafiami, osobami fizycznymi oraz spółkami, a także edukacja i informacja odnośnie dziedzictwa kulturowego Gminy Miłkowice;

5. kontrolnych – obejmujących m. in. aktualizację *Gminnej Ewidencji Zabytków*, monitorowanie stanu zagospodarowania przestrzennego a także stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, m.in. poprzez egzekwowanie zapisów w dokumentach strategicznych gminy i opracowanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego; zwalczanie samowoli budowlanej, ze szczególną kontrolą obiektów ujętych w GEZ.

XI. ZASADY OCENY REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Na podstawie art. 87 ust. 5 *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: (Dz.U. 2003 r. nr 162 poz. 1568; tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 710 z dnia 16 kwietnia 2021 r.) **Wójt zobowiązany jest do sporządzania, co 2 lata, sprawozdań z realizacji *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami* i przedstawienia go Radzie Gminy.** Sprawozdanie winno zostać poprzedzone oceną poziomu realizacji programu z uwzględnieniem: wykonania zadań, które zostały przyjęte do realizacji w czteroletnim okresie obowiązywania *Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Miłkowice na lata 2021-2024* oraz efektywność ich wykonania.

Dla Celu I: „Zintegrowane zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego”,

przyjmuje się następujące wskaźniki oceny poziomu realizacji programu opieki nad zabytkami:

1. liczba opracowanych nowych lub aktualizacja *mpzp*;
2. liczba opracowanych programów oraz przyjętych uchwał rady gminy i zarządzeń wójta dotyczących środowiska kulturowego gminy (m.in. aktualizacja *Strategii rozwoju gm. Miłkowice*; aktualizacja *Planu ochrony zabytków Gminy Miłkowice na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych*; opracowanie *Uchwały krajobrazowej*);
3. liczba przejętych przez gminą, wyremontowanych, odrestaurowanych lub zaadoptowanych dla celów turystyczno-edukacyjnych obiektów zabytkowych;
4. ilość oznakowanych obiektów wpisanych do rejestru zabytków znakiem Konwencji Haskiej;
5. liczba zabezpieczonych obiektów (m.in. założonych instalacji alarmowych, p/pożarowych);
6. wartość pozyskanych środków finansowych ze źródeł pozabudżetowych;
7. liczba i kwoty udzielonych dotacji z budżetu gminy;
8. ilość wniosków o objęcie ochroną nowych obiektów lub obszarów.

Dla Celu II: „Wzmacnianie tożsamości i marki regionu poprzez zasoby dziedzictwa kulturowego”, przyjmuje się następujące wskaźniki oceny poziomu realizacji programu opieki nad zabytkami:

1. liczba odwiedzin stron internetowych UG, w tym np. *e-mapy* z danymi o środowisku kulturowym gminy;
2. ilość wydanych i opracowanych publikacji, folderów promocyjnych poświęconych zabytkom i dziedzictwu kulturowemu;
3. ilość opracowanych tablic informacyjnych oraz witaczy;
4. ilość utworzonych nowych szlaków turystycznych propagujących środowisko kulturowe regionu;
5. liczba zorganizowanych konkursów, wystaw popularyzujących historię, tradycje i zabytki gminy a także regionu;
6. udział w *Europejskich Dniach Dziedzictwa* – największego, corocznego wydarzenia w Europie, promującego dziedzictwo kulturowe; w 2021 r. – „*Smaki Dziedzictwa*”;
7. pomoc w aplikacji wniosków składanych przez właścicieli (mieszkańców gminy), na dofinansowanie prac przy zabytkach;
8. ilość utworzonych nowych miejsc pracy (nawet sezonowych) w sektorze turystyki i ochrony dziedzictwa kulturowego.

XII. FINANSOWANIE ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTEKÓW

Podstawowym źródłem finansowania zabytków w Polsce są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów poszczególnych samorządów. Finansowanie z tych źródeł odbywa się na zasadzie współfinansowania prac, w oparciu o zapisy *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 710 z dnia 16 kwietnia 2021 r.).

Dysponentami powyższych środków są:

- Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
- Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków
- organ stanowiący – gminy, powiat, samorząd województwa

realizujące dotacje poprzez corocznie organizowane nabory wniosków.

Dotacja może zostać udzielona jednostce samorządu terytorialnego, osobie fizycznej lub innej jednostce organizacyjnej, będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie. Udzielana jest na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, planowanych w roku złożenia wniosku lub następnym, lub na zasadzie refundacji części kosztów przed upływem 3 lat po wykonaniu prac.

Art. 77 *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* określa szczegółowo wykaz działań, które mogą podlegać dofinansowaniu.

XII.1 Finansowanie z budżetu Gminy Miłkowice na prace konserwatorskie przy zabytkach.

Zgodnie z przyjętą *Uchwałą nr XXIV/204/2016 Rady Gminy Miłkowice z dnia 30 sierpnia 2016 r. w sprawie zasad i trybu udzielania z budżetu Gminy Miłkowice dotacji celowych na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków oraz postępowania z wnioskami o udzielenie dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach* rezerwowane są w corocznych budżetach gminy środki przeznaczone na zabytki.

W latach ubiegłych, z budżetu gminy dofinansowane były przede wszystkim prace remontowe przy zabytkowych obiektach sakralnych.

Zestawienie z przyznania dotacji na prace konserwatorsko-restauratorskie przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków:

2017 r.:

– 32 000,00 zł – *Uchwała Nr XXXVII/284/2017 Rady Gminy Miłkowice z dnia 28 lipca 2017 r.*; beneficjent: Parafia Rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Miłkowicach; Cel: remont kapitalny części dachu kościoła filialnego p.w. Podwyższenia Krzyża Św. w Siedliskach.

– 8 000,00 zł – *Uchwała Nr XXXVII/284/2017 Rady Gminy Miłkowice z dnia 28 lipca 2017 r.*; beneficjent: Powiat Legnicki; Cel: prace konserwatorsko-restauratorskie przy pomniku z barokową figurą przedstawiającą postać św. Jana Nepomucena stojącego w Pątnówku.

2018 r.:

– 40 000,00 zł – *Uchwała Nr XLVIII/372/2018 Rady Gminy Miłkowice z dnia 22 czerwca 2018 r.*; beneficjent: Parafia Rzymskokatolicka p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Ulesiu; Cel: remont tynków wewnętrznych kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w Ulesiu.

– 12 000,00 zł – *Uchwała XLVIII/372/2018 Rady Gminy Miłkowice z dnia 22 czerwca 2018 r.*; beneficjent: Wspólnota Mieszkaniowa Lipce 19; Cel: Renowacji drzwi wejściowych do budynku, renowacji witraży na klatce schodowej, montaż okna pod witraż na klatce schodowej, renowacji okien na klatce schodowej i strychu w budynku pałacowym mieszkalnym wielorodzinnym położonym w Lipcach Nr 19.

2019 r.:

– 40 000,00 zł – *Uchwała Nr IX/55/2019 Rady Gminy Miłkowice z dnia 28 czerwca 2019 r.*; beneficjent: Parafia Rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Miłkowicach; Cel: remont kapitalny ostatniej części dachu wraz z remontem elewacji kościoła filialnego pw. Podwyższenia Krzyża Św. w Siedliskach.

– 5 000,00 zł – *Uchwała IX/55/2019 Rady Gminy Miłkowice z dnia 28 czerwca 2019 r.*; beneficjent: Wspólnota Mieszkaniowa Lipce 19; Cel: Renowacja schodów i podłóg w budynku pałacowym mieszkalnym wielorodzinnym położonym w Lipcach Nr 19.

2020 r.

– 40 000,00 zł – *Uchwała Nr XIX/103/2020 Rady Gminy Miłkowice z dnia 12 czerwca 2020 r.*; beneficjent: Parafia Rzymskokatolicka pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Miłkowicach; Cel: Renowacja witraży i okien kościoła parafialnego pw. Niepokalanego Poczęcia NMP w Miłkowicach.

Na 2021 r. w budżecie gminy, przyjętym *Uchwałą Nr XXV/152/2020 Rady Gminy Miłkowice z dnia 29 grudnia 2020 r.* w sprawie *Budżetu Gminy Miłkowice na rok 2021*, w wydatkach bieżących zaplanowano kwotę 40 000,00 zł na dotacje celowe z budżetu na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach.

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Miłkowice na lata 2021-2030 przyjęta *Uchwałą Nr XXV/153/2020 Rady Gminy Miłkowice z dnia 29 grudnia 2020 r.* nie precyzuje wysokości środków przewidzianych na ochronę zabytków. Środki uzależnione są od wysokości budżetu.

Fundusz Sołecki na rok 2021 przyjęty *Zarządzeniem Nr 57/2020 Wójta Gminy Miłkowice z dnia 23 lipca 2020 r.*

Wysokość środków przypadających na dane sołectwo ustalona została zgodnie z *Art.3 ust. 1 Ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o Funduszu Sołeckim.*

W 2021 r. jest to kwota 387 729,69 zł.

XII.2 Możliwości pozyskania środków finansowych na projekty z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego.

Dofinansowanie zadań przy obiektach zabytkowych reguluje *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków* (Dz.U. z 2017 r., poz. 1674).

XII.2.1 Wsparcie finansowe z budżetu państwa pochodzi ze środków:

1. Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu (zmiana nazwy od 1 marca 2021 r.).

10 października 2020 r. weszło w życie nowe *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 22 września 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu kultury, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Promocji Kultury* (Dz.U. 2020 poz. 1652). Rozporządzenie zmienia m.in. zasady dotyczące terminów naboru do Programów MKiDzN oraz określa zgodność programów w zakresie przepisów o pomocy publicznej z regulacjami rozporządzenia Komisji (UE) nr 651/2014 z 17 czerwca 2014 r. z wyjątkiem przedsiębiorstwa, które nie znajdowało się w trudnej sytuacji w dniu 31 grudnia 2019 r., ale znalazło się w takiej sytuacji w okresie od dnia 1 stycznia 2020 r. do dnia 30 czerwca 2021 r. Dofinansowanie stanowiące pomoc *de minimis* może być udzielane do końca okresu stosowania rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy *de minimis*.

W 2021 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłosił następujące programy:

a) z zakresu dziedzictwa kulturowego, m.in.:

- ochrona zabytków

<https://www.gov.pl/web/kulturaisport/ochrona-zabytkow3>

- ochrona zabytków archeologicznych

<https://www.gov.pl/web/kulturaisport/ochrona-zabytkow-archeologicznych3>

- edukacja

<https://www.gov.pl/web/kulturaisport/edukacja-kulturalna3>

- groby i cmentarze wojenne w kraju

<https://www.gov.pl/web/kulturaisport/groby-i-cmentarze-wojenne-w-kraju2>

- kultura ludowa i tradycyjna

<https://www.gov.pl/web/kulturaisport/kultura-ludowa-i-tradycyjna3>

- miejsca pamięci i trwałe upamiętnienia w kraju

<https://www.gov.pl/web/kulturaisport/miejsca-pamieci-i-trwale-upamietnienia-w-kraju2>

- b) programy infrastrukturalne, m.in.:
 - infrastruktura domów kultury
<https://www.gov.pl/web/kulturasport/infrastruktura-kultury3>
- c) inne programy, m.in.:
 - kultura cyfrowa
<https://www.gov.pl/web/kulturasport/kultura-cyfrowa3>

2. Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków (NFOZ) – państwowy fundusz celowy utworzony na podstawie *Ustawy z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz.U. z 2017 r. poz. 1595). Jego dysponentem jest minister kultury i dziedzictwa narodowego.

Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków (NFOZ) zasilany jest wpływami z administracyjnych kar pieniężnych, orzekanych od 1 stycznia 2018 r. na podstawie *Art. 107a-107d Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, w trybie *działu IVa Kodeksu postępowania administracyjnego*. Wpływami do funduszu są ponadto nawiązki zasądzone przez sąd w sprawach przestępstw zniszczenia lub uszkodzenia zabytku (*Art. 108 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*). Przepisy powołujące Narodowy Fundusz Ochrony Zabytków weszły w życie z dniem 1 stycznia 2018 r.

Od 2020 r. z Narodowego Funduszu Ochrony Zabytków (NFOZ) finansowane są projekty związane z montażem w zabytkach instalacji przeciwpożarowej oraz gaszenia mgłą wodną (FOG).

3. Wojewody Dolnośląskiego, będących w dyspozycji Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

- a) Wojewódzki Konserwator Zabytków działając na podstawie:
 - *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 710 z dnia 16 kwietnia 2021 r.);
 - *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 22 września 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków uzyskiwania dofinansowania realizacji zadań z zakresu kultury, trybu składania wniosków oraz przekazywania środków z Funduszu Promocji Kultury* (Dz.U. 2020 poz. 1652) ustalającego zasady i tryb udzielania dotacji w ramach środków przyznanych przez Wojewodę Dolnośląskiego.
- b) w 2021 r. zasady i tryb udzielanych dotacji zostały określone w *Zarządzeniu Nr 22/2020 Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu z dnia 27 listopada 2020 r. w sprawie: Regulaminu udzielania przez Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu w roku 2021 dotacji celowych z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytkach ruchomych i nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków.*

W 2020 r. z budżetu Wojewody Dolnośląskiego przeznaczone i rozdysponowane zostały środki w wysokości 2 064 000,00 zł.

Na 2021 r. plan finansowy Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu wynosi: 2 000 000,00 złotych.

4. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.
(dla terenów i założeń zabytkowej zieleni)

Opracowana *Strategia działania Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 r.* zawiera ustalenia dotyczące prowadzenia działań środowiskowych w ramach *Wspólnej strategii działania Narodowego Funduszu i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013-2016 z perspektywą 2020.*

WFOŚiGW we Wrocławiu posiada szeroką ofertę programów i wsparcia finansowego na zasadach ogólnych, kierowanych m.in. do jednostek samorządu terytorialnego, ich stowarzyszeń i jednostek organizacyjnych oraz osób prawnych i wspólnot mieszkaniowych (np. *EE – edukacja ekologiczna*).

5. Funduszu Kościelnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.
(<http://bip.mswia.gov.pl/bip/wyznania-i-mniejszosci/24037,Fundusz-Koscielny>,
m.in. konserwacja i remonty obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej w znaczeniu nadanym przez aktualne ustawodawstwo, bądź orzecznictwo.

Fundusz Kościelny powołany na mocy *Art. 8 Ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego* (Dz. U. Nr 9, poz. 87, z późniejszymi zmianami).

Środki Funduszu Kościelnego, stosownie do *Art. 9 ust. 1 ww. Ustawy z dnia 20 marca 1950 r.* oraz § 1 *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1990 r. w sprawie rozszerzenia celów Funduszu Kościelnego* (Dz. U. Nr 61, poz. 354), są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów sakralnych (w szczególności: remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, wodnej, kanalizacyjnej, odgromowej). W szczególnie uzasadnionych przypadkach może nastąpić finansowanie z Funduszu Kościelnego remontu ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (jak np.: instrumenty muzyczne, dzwony) oraz stałych elementów wystroju wewnątrz (takich jak np.: ołtarze, polichromie, freski, posadzki).

Z Funduszu Kościelnego nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże) oraz otoczenia obiektu (jak np.: chodniki, ogrodzenia, trawniki).

Corocznie, w budżecie państwa zapisane są środki na Fundusz Kościelny; środki przeznaczane są m.in. na zadania związane z konserwacją i remontami obiektów sakralnych i kościelnych o wartości zabytkowej w myśl *Ustawy z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 710 z dnia 16 kwietnia 2021 r.).

Na 2021 r. w budżecie państwa w części 43 (wyznania religijne oraz mniejszości narodowe i etniczne), w dziale 758 (różne rozliczenia), w rozdziale 75822 (Fundusz Kościelny) zaplanowano środki w wysokości 11 000 000,00 zł.

Na rok 2021 Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji, zwanego dalej „MSWiA” oraz w BIP MSWiA, ogłosił na stronie internetowej, szczegółowe zasady postępowania przy udzielaniu dotacji z Funduszu Kościelnego (<https://www.gov.pl/web/mswia/fundusz-koscielny>).

XII.2.2 Wsparcie finansowe z budżetu samorządu Województwa Dolnośląskiego.

Środki z budżetu samorządu Województwa Dolnośląskiego na realizację zadań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami przyznawane są na podstawie:

- *Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, która zobowiązuje organy administracji publicznej do współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 *Ustawy*;

- *Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych* (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 1870 z późniejszymi zmianami), która precyzuje zasady przyznawania dotacji na realizację zadań publicznych;

W celu racjonalnego wykorzystania środków budżetu samorządu województwa na realizację zadań publicznych przez organizacje pozarządowe, wprowadzono zasady określające procedurę organizowania otwartych konkursów ofert poprzedzających przyznanie dotacji oraz zasady rozliczania.

- *Uchwały Nr XXVIII/788/12 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 8 listopada 2012 r.*, w której określono zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze województwa dolnośląskiego wraz ze zmianą przyjętą w *Uchwałę Nr XVIII/466/16 z dnia 28 stycznia 2016 r.*

Budżet Samorządu Województwa Dolnośląskiego zarezerwowany na ochronę zabytków w roku 2021 wynosi 5.000.000,00 zł (kwota taka jak 2017 r.).

XII.2.3 Dofinansowanie zadań z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego z Funduszy Europejskich.

Poza podstawowymi źródłami finansowania, jakimi są środki publiczne z budżetu państwa i budżetów samorządów, finansowanie ochrony zabytków odbywa się również z funduszy Unii Europejskiej, a także z Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego – Funduszy Norweskich i Funduszy EOG na okres od 1 maja 2014 r. do 30 kwietnia 2021 r. Programy w ramach III edycji Funduszy norweskich i EOG będą wdrażane do 2024 r.

Program – Kultura; Operator – Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu; Partner programu (DPP) – Norweska Rada Sztuki i Norweski Dyrektoriat ds. Dziedzictwa Kulturowego; wkład Funduszy Norweskich i/lub EOG – wynosi 75 mln euro.

XII.2.4 Ulgi podatkowe

Formą pomocy finansowej dla właścicieli obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków są ulgi podatkowe:

1. Na podstawie Art. 7, ust. 1, pkt 6 *Ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych* (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 1170, z 2021 r. poz. 401.) zwalnia się od podatku od nieruchomości: budynki i grunty wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem

kiem ich utrzymania i konserwacji zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

2. Na podstawie Art. 4, ust. 1, pkt 9, lit. c i d *Ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn* (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 1813; z 2020 r., poz.1761) zwolnione od podatku jest nabycie spadku zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, jeżeli nabywca jest zaliczany do I lub II grupy spadkowej oraz gdy zabezpiecza je i konserwuje zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zwolnienie od podatku przysługuje też w przypadku nabycia spadku zabytków ruchomych i kolekcji wpisanych do rejestru zabytków a także zabytków użyczonych muzeum w celach naukowych lub wystawienniczych na okres nie krótszy niż 2 lata.

XII. MONITORING PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY MIŁKOWICE NA LATA 2021-2024.

Zgodnie z *Ustawą z dn. 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 710 z dnia 16 kwietnia 2021 r.):

Art. 87 ust. 5 Ustawy Z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami wójt sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie gminy.

Pierwsza ocena realizacji programu (po 2 latach) zawarta w sprawozdaniu będzie służyła ewaluacji programu.

Realizacja zadań inwestycyjnych uzależniona będzie w szczególności od przyjmowanych przez Radę Gminy Miłkowice uchwał budżetowych oraz uzyskanych środków zewnętrznych.

Prace nad kolejnym programem opieki nad zabytkami, dla podtrzymania ciągłości zadań powinny być zainicjowane w okresie 3 miesięcy przed zakończeniem okresu obowiązywania obecnego programu.